16 decembrie 2002 8 pagini 4.000 lei Numărul 350 nationalä

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

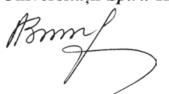
Anul 2003, cu sănătate, noi succese, încredere

Prof.univ.dr. Aurelian BONDREA Președintele Fundației România de Mâine Rectorul Universității Spiru Haret

Sufletu-mi te slăvește, înzeită Libertate

România, pentru înfăptuirea căreia a luptat Bălcescu cu atâta energic patriotică și nespusă dăruire de sine, nu ar fi putut fi, potrivit gândurilor sale, decât independentă, liberă și stăpână pe destinele sale. În timpul revoluției din 1848, în Drepturile românilor către înalta Poartă, evocând lupta din trecut, el a scris că "românii iubiau prea mult independența" și că în slujba ideii libertății lor făcuseră "minuni de vitejie". În același studiu, el a reamintit răspicat conationalilor săi datoria sa și a lor de a "apăra naționalitatea și drepturile noastre, de vom fi nevoiți chiar vărsând sângele nostru".

Condamnând încă din 1845 puterea boierilor care se izolează de popor, uitând că "niciodată o nație nu se poate mântui decât prin sine însăși" și nu prin ajutorul străinilor, în 1847 a evocat ardent glorioasa campanie din 1595 a lui Mihai Viteazul, ca și luptele vitejilor săi antecesori. Părinții noștri – a scris Bălcescu atunci – aveau de temei că mai bine tara lor să se prefacă într-un întins mormânt, numai să rămâie tot țara românilor"; el își exprimase

Dan BERINDEI Membru al Academiei Române

credința că o nație cu un trecut "așa de glorios" nu putea pieri "în veacul luminilor și al libertății". Nu întâmplător tot Bălcescu a fost acela care, după revoluție, discutând perspectivele viitoare ale națiunii sale, a vorbit de necesitatea unei "revoluții de independență".

Cel pe care înfrângerea revoluției l-a sortit unui trist exil și morții departe de țară, avea să-și încheie viața de jertfă animat de nestrămutata convingere a împlinirilor viitoare. El a fost convins că poporului său istoria îi rezervă un "frumos viitor" și împreună cu ceilalți fruntași ai revoluției, care semnau alături de el manifestul din septembrie 1850, avea săși exprime "încrederea în viitorul României, una mare și nedespărțită".

Având un program clar, adoptând lozinca Dreptate, Frăție, Unitate, declarând că viitoarea revoluție urma să fie o "revoluție națională", el

preconizează realizarea de "ținte" naționale, sociale și politice și recomandă a se acționa în "solidaritate cu popoarele împilate". La sfârșitul anului 1851, când Ludovic Napoleon Bonaparte și-a statornicit puterea personală în Franța, Bălcescu a mărturisit adânca sa durere pentru această acțiune pe care o considera potrivnică țelurilor libertății; totodată, mai încrezător ca niciodată în viitorul umanității și al națiunii sale, el a evocat în fraze de o rară frumusețe "ziua fericită, ziua izbândiri", când "nu va mai fi nici om rob, nici nație roabă, nici om stăpân pe altul, nici popor stăpân pe altul, ci domnirea Dreptății și Frăției".

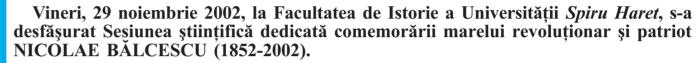
Personalitate prestigioasă, slujindu-și patria și, în același timp, idealurile umanității, crezând în bine, în adevăr și dreptate, Nicolae Bălcescu apare în perspectiva istoriei în plenitudinea rarelor sale însușiri ca un veșnic îndemn, adresat, prin propriul său exemplu și propria sa jertfă, întregii

1973

NICOLAE BĂLCESCU

La împlinirea a 150 de ani de la trecerea sa în eternitate,

comemorat într-o semnificativă Sesiune științifică la Facultatea de Istorie a Universității Spiru Haret

Cuvântul de deschidere a fost rostit de prof. univ. dr. Gheorghe ONIȘORU, decanul Facultătii de Istorie.

Au fost prezentate comunicările:

– Rolul lui Nicolae Bălcescu în pregătirea ideologică a Revoluției de la 1848, de prof. univ. dr. Nicolae ISAR

– Lupta pentru apărarea autonomiei Principatelor Române în opera lui Nicolae Bălcescu, de lect. univ. drd. Anton CARAGEA

- Istoria militară a românilor în opera lui Nicolae Bălcescu, de dr. Constantin OLTEANU - Nicolae Bălcescu - conștiința unei epoci, de prof. univ. dr. Damian HUREZEANU

Cuvântul care a aprins flacăra revoluției

Prof.univ.dr. Nicolae ISAR

din trecut.

Comemorând la 29 noiembrie – cu două zile înainte de sărbătoarea națională de la 1 Decembrie – împlinirea a 150 de ani de la moartea tragică a lui Nicolae Bălcescu, gândul ne poartă, înainte de toate, spre unul dintre cei mai de seamă promotori ai unității naționale a românilor, ai făuririi statului

De-a lungul timpului, în conștiința publică românească, până în zilele noastre, Nicolae Bălcescu a rămas o figură-simbol a ilustrei generații de la 1848, unul dintre fruntașii revoluționari care și-a căpătat, pe bună dreptate, aprecierea de principal ideolog al revoluției de la 1848 în Țările

Născut la București, în anul 1819, în ajunul revoluției condusă de Tudor Vladimirescu,

Bălcescu și-a petrecut copilăria în tumultul frământărilor politice care marcau tranziția de la regimul domniilor fanariote la regimul domniilor pământene. Elev la Colegiul național "Sf. Sava", în anii 1832-1835 – după ce anterior luase lecții în particular –, a resimțit, aici în Colegiu, însuflețirea patriotică a unor dascăli precum Florian Aaron – profesorul său de istorie -, Simeon Marcovici, Costache Moroiu, Petrache Poenaru s.a.; în contact cu aceștia, adolescentul Bălcescu și-a călit spiritul, pregătindu-se pentru aventura unei vieti pusă în slujba redesteptării neamului său și a înlăturării unor rele care îi păreau a veni

Îl vedem, optimist, în anul 1838, pe când abia împlinise 19 ani, înrolându-se în tânăra armată națională, ca mulți alți fii de boieri atinși de flacăra liberalismului și a naționalismului. Era o opțiune care ascundea, de la această vârstă, una dintre ideile esențiale ale gânditorului revoluționar, anume necesitatea reorganizării și dezvoltării oștirii pământene drept condiție a emancipării politice și a eliberării nationale. Cariera militară, însă, avea să-i fie de scurtă durată, în urma conspirației patriotice, condusă de Mitică Filipescu, descoperită de autorități în octombrie 1840, fiind scos din armată. Ca participant la "complot", cum îl numeau autoritățile, a fost judecat și condamnat la 3 ani recluziune la mănăstirea Mărgineni, pedeapsă blândă, în raport cu a celorlalți inculpați, ținându-se seama de vârsta sa (deși plana asupra lui circumstanța agravantă de a se fi numărat între cadrele oștirii naționale, în escadronul III și, respectiv regimentul III, din care făcea parte, fiind singurul militar cu grad de iuncher, participant la miscare). Va fi eliberat din

închisoare, la începutul anului 1843, amnistiat fiind, de către noul domnitor, Gh. Bibescu, o dată cu ceilalți condamnați; din păcate, în răstimpul recluziunii va căpăta răceala la plămâni, care îl va duce peste aproape 10 ani, la moarte.

Este sigur că închisoarea de un an și jumătate, pe care Bălcescu a suportat-o, în loc de a-i înfrâna avântul tineresc revoluționar, dimpotrivă, i-a întărit caracterul, l-a împins decisiv pe calea luptei revoluționare, sub impulsul unui patriotism ardent.

Îl vedem în acel an, 1843, întemeind împreună cu prietenii săi, I. Ghica și Chr. Tell, societatea conspirativă "Frătia", care urma să aibă drept paravan, ca instituție legală, Societatea Literară, funcționând în București din toamna acestui an, iar apoi, din decembrie 1845, tot ca paravan, funcționând peste hotare, la Paris, Societatea studentilor români, aceste societăți, la rândul lor, cum se știe, urmând a avea un rol important în pregătirea revolutiei de la 1848.

Anii care au urmat, până la 1848, în existența lui N. Bălcescu, au fost aceia în care s-au afirmat și concretizat, în strânsă legătură cu preocupările sale istorice, liniile directoare ale gândirii lui politice și sociale, în care s-a conturat personalitatea lui de gânditor revoluționar și s-a afirmat contribuția sa, deosebit de importantă, la pregătirea ideologică a revolutiei de la 1848 în Țările Române. Prin studiile sale, publicate în acești ani, s-au afirmat în mod pregnant ideile majore care răspundeau dezideratelor mişcării de redeșteptare națională a românilor la jumătatea secolului al XIX-lea.

(Continuare în pag. 3)

O evocare emoționantă a marelui Spiru Haret

de la nașterea lui Spiru Haret, iar la 17 decembrie 2002 se împlinesc 90 de ani de la moartea sa. În acest răstimp de aproape doi ani s-ar fi putut organiza o seamă de manifestări științifice care să readucă în actualitate pe întemeietorul școlii românești moderne, simbol al eforturilor de ridicare a țării prin educație, prin cultură, dar și promotor al cooperației în România, al întrajutorării prin muncă, prin creație. Din tot ce-ar fi putut să fie în acest răstimp, ca omagiu adus marii personalități a lui Spiru Haret, conștiința publică a înregistrat doar câteva manifestări, între care, la loc de frunte, se înscrie simpozionul aniversar organizat de Universitatea ce-i poartă numele. (Un al doilea simpozion, prilejuit de împlinirea a nouă decenii de la moartea acestui mare patriot și spirit european, se află în pregătire tot la Universitatea Spiru Haret).

Se poate deduce, din această stare de lucruri, că exemplul lui Spiru Haret este astăzi ignorat în România? Nicidecum! El este doar incomod pentru unii dintre guvernanți, a căror poftă de

La 15 februarie 2001 s-au împlinit 150 de ani îmbogățire este biciuită de faptul că Spiru Haret, ca ministru, a sfârșit prin a fi mai sărac decât la data intrării în politică. Iar ca autor al eseurilor consacrate școlii naționale, Spiru Haret dă o replică, peste timp, pigmeilor actuali care acuză și subminează rolul educativ fundamental al disciplinelor de Limba și literatura română, de Istorie națională, de Geografie a patriei. Actualitatea lui Spiru Haret izvorăște, așadar, din aspirațiile României profunde și acest fapt este ilustrat pe larg în dezbaterea (din care revista noastră publică unele extrase), pe care tvRM a desfășurat-o recent pe această temă și la care au participat:

acad. Radu Voinea, acad. Solomon Marcus, dr. Magda Stavinschi, prof. univ. dr. Florin Diacu.

În acest număr:

- Rubrica pentru promovarea ideilor Pagina 2 cooperatiste
- O prezență remarcată la *Târgul de* Carte Gaudeamus 2002 Pagina 4
- Globalizarea și problema logicelor Pagina 6 paralele
- Învățământul la distanță Pagina 6
- Zicem și colindăm
- Colindele, o viziune românească asupra lumii Pagina 8

RUBRICA PENTRU PROMOVAREA IDEILOR COOPERATISTE

PULVERIZAREA PARCELELOR AGRICOLE PRIVATE RECLAMĂ UN SISTEM COOPERATIST MODERN

 În adunarea generală de constituire a Ligii pentru promovarea ideilor cooperatiste, dezbaterile s-au concentrat, în bună parte, pe cooperația agricolă, prilej cu care dumneavoastră personal ați solicitat ca Liga să analizeze și să propună îmbunătățirea proiec-tului de lege, elaborat în acest sens, sub egida Ministerului Agriculturii, Alimentatiei și Pădurilor. De ce credeți că este o prioritate cooperația în agricultură?

 Pentru că o economie modernă, performantă, mai ales în cazul României, nu se poate dispensa de organizarea și funcționarea exploatațiilor agricole în dimensiuni optime, care să facă posibilă organizarea producției agricole pe baza utilizării tehnicii și tehnologiilor avansate, în vederea obținerii de producții superioare.

 Concret, ce înseamnă exploatații agricole în dimensiuni optime și după ce criterii pot fi ele definite?

- Dimensiunea optimă a unei exploatații agricole este determinată de mai mulți factori, între care și gradul de mecanizare a lucrărilor agricole. Firește, o mecanizare concepută modern, eficient. De pildă, pentru a folosi în condiții optime un tractor de 65 cai putere, se cere ca exploatația agricolă să aibă minimum 50 de hectare teren arabil. Dar cum o exploatație agricolă modernă nu se poate organiza numai cu un tractor, ci are nevoie de cel puțin 2-3 tractoare, cu echipamentele necesare, suprafața ei trebuie să depăsească 100 hectare. Alt factor referitor la dimensiunea optimă a exploatației agricole are în vedere asolamentul, respectiv rotația culturilor agricole. Un asolament rațional al plantelor de câmp necesită cel puțin atenție! – această medie este doar 4-5 culturi (grâu, porumb, floarea soarelui, leguminoase, plante furajere etc.), fiecare pe suprafețe de 35-40 de hectare. Ceea ce presupune ca exploatația agricolă să însumeze circa 200 de hectare. Când asolamentul cuprinde 6-7 culturi, dimensiunea exploatației trebuie să ajungă la 250-300 de hectare. Iar dacă mergem mai departe și luăm în calcul inclusiv sistemele de irigații, dimensiunea exploatației necesită, mai ales în zonele de câmpie, peste 500 și chiar 1000 de hectare.

– Si peste cât timp se va ajunge în România la exploatații de asemenea dimensiuni, de vreme ce, la sfârșitul anului 2000 bunăoară, suprafața agricolă medie, pe o gospodărie individuală, era de 2,36 hectare, iar asemenea gospodării individuale dețin peste 80 la sută din suprafața agricolă aflată în sectorul privat?

- Tocmai din această pulverizare a gospodăriilor individuale izvorăște necesitatea cooperației în agricultură. Avem peste 4 milioane de proprietari agricoli, iar proprietățile lor sunt divizate în zeci de milioane de parcele. Datorită îndeosebi acestei pulverizări, producția agricolă din țara noastră a scăzut, în ultimii ani, cu până la 50 la sută în unele sectoare. Iar remediul acestei situații nu îl poate oferi asocierea familială, ca formă simplă, îndeosebi de întrajutorare, unde organizarea producției agricole rămâne mai mult pe seama proprietarului de pământ. Remediul nu poate veni nici din arendarea pământului, care provoacă ruperea totală a proprietarului terenului de organizarea și desfășurarea producției agricole. Iar cumpărarea de pământ este o cale si mai anevoioasă, întrucât necesită timp îndelungat și mulți bani. Experiența Franței, de pildă, arată că a fost nevoie de 40 de ani, din 1950 până în 1990, pentru ca dimensiunea

foarte bune, nu numai rele. Este o eroare să se blameze întreaga experiență din perioada respectivă. Astăzi ne apare tot mai limpede că, după anul 1989, sistemul cooperativelor agricole de producție nu trebuia să fie lichidat de-a valma, ci se cerea o analiză de specialitate pentru a se vedea ce era bun în raport de ceea ce trebuia îmbunătățit sau înlăturat. Trebuia să fie menținut și dezvoltat managementul producției în sistemul cooperatiei agricole.

- Si să se recunoască drepturile de proprietate ale cooperatorilor?

- Categoric, cooperația noastră trebuie să îmbine sistemul managerial cu sistemul proprietății. Este un cumul de funcții, nu o unilateralizare. Ca atare, nu poate fi avută în vedere numai proprietatea, fără a da importanta cuvenită exploatării, punerii în valoare a potențialului agricol prin sisteme de organizare și management corespunzătoare. Acest raport a fost evidențiat de multă

de aprovizionare, ci în primul rând cooperative de producție și cooperative de prelucrare a produselor agricole, așa cum există în țările cu sisteme economice performante. Noi milităm, deci, pentru un complex de forme cooperatiste, cu accent pe cele de producție, care implică și aprovizionarea, pe cele de marketing, de mecanizare, de servicii specifice, de credit mutual etc. Pentru că aceasta înseamnă cooperația, o complinire a eforturilor într-o amplă perspectivă, cu utilizarea tehnologiilor moderne, inaccesibile unei simple asociații familiale. Toate acestea, cum spuneam, se cer mai întâi analizate, dezbătute, clarificate dintr-o perspectivă științifică, într-un cadru organizat, obiectiv, fără partizanat politic. Din acest imperativ al clarificării științifico-metodice derivă gratitudinea exprimată, în adunarea generală de constituire a Ligii pentru promovarea ideilor cooperatiste, față de sprijinul pe care îl oferă în acest sens Fundația România de Mâine, prin postul propriu tvRM, prin ciclul de conferințe din Universitatea Spiru Haret și prin articolele ce vor fi publicate în paginile revistei Opinia națională. Este un sprijin substanțial și cu atât mai binevenit cu cât dezbaterile stiintifice, conceptuale, nu prea se regăsesc în mass-media, uneori nici chiar în cărțile de specialitate, axate îndeosebi pe recomandări de "reușită în afaceri". Ceea ce este bine, dar insuficient, știut fiind că nu pot fi făcute afaceri serioase fără cunoașterea conceptelor fundamentale specifice activității ca atare. Iar spre a le cunoaște, ele se cer a fi dezbătute într-o largă perspectivă, economicosocială, dar și de cultură și civilizație.

– Ce-și propune Liga pentru pregătirea proiectului de lege privind cooperația agricolă?

– Inițiatorul acestui proiect este Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor (MAAP); în cursul acestui an au fost elaborate câteva variante si ultima dintre ele este analizată și dezbătută de Academia de Științe Agricole și Silvice (ASAS), de alte organisme de cercetare, de învățământ universitar și de producție. Aici va participa și Liga pentru promovarea ideilor cooperatiste, astfel încât în proiectul final al Legii să-și afle locul cuvenit toate prevederile necesare pentru sprijinul pe care industria modernă, computerizată, trebuie să-l acorde cooperației agricole, utilizării integrale a potențialului agricol al țării, civilizației și prosperității statului românesc.

- Vă urăm succes deplin în toate demersurile Ligii pentru promovarea ideilor cooperatiste!

Mihai IORDĂNESCU

TINAR 2002

Între activitățile cu mare tradiție în cooperația meșteșugărească se numără cea de artă populară, prin care un număr însemnat de organizații cooperative din sistem păstrează și valorifică tradiția milenară a artei populare românești, considerând că prin aceasta contribuie la dăinuirea peste veacuri a artei populare românești.

Noile condiții socio-economice din România, de după anul 1989, au avut influente negative asupra acestui sector de activitate. Sesizând pericolul care plana asupra acestei activități, pentru păstrarea și continuarea ei, Asociația Națională a Cooperației Meșteșugărești – UCECOM a inițiat și organizat, începând cu anul 1993, Târgul Național de Artă Populară și Artizanat (TINAR), manifestare independentă a cooperației meșteșugărești, cu participare preponderentă a organizațiilor cooperative din sistem, producătoare de obiecte de artă populară și artizanat, reprezentative pentru toate genurile artei populare românești (covoare manuale, costume populare, țesături, cusături și broderii manuale, ceramică, confecții artizanale, artizanat din lemn şi metal, împletituri din fibre vegetale etc.).

La acțiune au participat cu colecții de produse, anual, în medie cca 40 organizații cooperative și cca 10 firme producătoare din afara sistemului cooperației meșteșugărești. De menționat faptul că la cea de a VII-a ediție, respectiv în anul 1999, a participat ca invitat special cu stand reprezentativ de produse specifice "Federația Camerelor de Artizanat din Regatul Maroc".

Anul acesta, Târgul National de Artă Populară și Artizanat – TINAR, ajuns la cea de a X-a ediție, a fost organizat la Sala Mare a Palatului din București, în perioada 26-29 noiembrie 2002. Scopul principal al acțiunii l-a constituit promovarea pe plan național a celor mai reprezentative produse de artă populară și artizanat realizate de organizațiile cooperative din sistemul cooperației meșteșugărești. De asemenea, în cadrul manifestării au fost organizate și alte actiuni, cum sunt:

- Prezentarea de modă "Costumul popular și vestimentația modernă";
- Simpozionul științific cu tema: "Costumul popular și lumea modernă tradiție, originalitate și naturalețe într-o lume curată".

Pe tot parcursul manifestării au avut loc demonstrații de meșteșuguri: cusut-brodat; tesut; olărit; pictat icoane.

La manifestare au participat cca 40 de producători de obiecte de artă populară și artizanat din sistemul cooperației meșteșugărești, precum și firme din afara sistemului.

Convorbire cu dr. ec. Traian LAZĂR, Președintele Secției de Economie Agrară și Dezvoltare Rurală a Academiei de Științe Agricole și Silvice "Gh. Ionescu-Sisești"

unei exploatații agricole să ajungă la o medie de 43,8 hectare, de la 14,2 hectare, cât era în 1950. Iar la noi, în baza Legii nr. 54/1998 privind circulația juridică a terenurilor, până la finele anului 2000 s-a cumpărat, în câmp, o suprafață de 65.723 hectare de către 51.539 de cumpărători, în medie 1,28 ha pe cumpărător. Deci un plus de numai 1,28 ha la media, pe gospodărie individuală, de 2,36 ha. Rezultă o medie de 3,64 ha, dar – pentru cei care au cumpărat pământ, care și ei reprezintă numai 1,2 la sută din totalul de peste 4,3 milioane de gospodării individuale. Cu un asemenea ritm al cumpărării de pământ ar trebui să treacă un secol pentru ca să ajungem la exploatații agricole optime sub raportul suprafețelor. Tocmai din această situație derivă astăzi, cum spuneam, necesitatea cooperatiei în agricultură, răspândită pe larg și cu rezultate superioare în economia țărilor moderne. Iar organizarea exploatațiilor agricole pe calea cooperației poate începe și la noi, pentru că există condiții în acest sens.

– Din această perspectivă, cum apreciati experienta fostelor CAPuri, mai pledează ea în favoarea cooperației agricole?

 Experienţa organizării şi funcționării cooperativelor agricole de producție trebuie să fie studiată și analizată cu răbdare, fără patimă. Pentru că au existat și unități bune și

vreme la noi. "Proprietatea funciară - sublinia cunoscutul savant Gheorghe Ionescu-Sisești - nu este un drept absolut de a uza și de a abuza de un bun, ea este o instituție socială, o functie socială. Societatea este în drept de a se interesa ce se face cu cel mai important mijloc de producție și de a impune ca el să se valorifice la maximum spre binele tuturor". În proiectarea viitoarelor forme de cooperație agricolă, pământul va trebui să fie evaluat de către serviciile de specialitate, iar în baza suprafeței și a calității pământului, exprimate în note de bonitare, proprietarului i se va acorda renta după pământul adus în cooperativă. Dar membrii cooperativelor agricole vor încasa venituri în primul rând după munca depusă în cooperativă.

- De unde pornește și ce-și propune Liga, mai întâi, în scopul acreditării noilor forme de cooperație agricolă?

- Mai întâi trebuie să fie reevaluat, clarificat conceptul de cooperație agricolă astăzi. N-avem de ce să ne temem de el, întrucât el este cerut de însăsi diviziunea modernă a muncii. Cu proprietăti de 2-3 hectare nu poti face o agricultură modernă, decât în condițiile superioare ale unui sistem cooperatist, capabil să aplice tehnologiile avansate. Iar într-un asemenea sistem de cooperație, trebuie să existe nu doar cooperative

"ETERNA REÎNTOARCERE"

"Eterna reîntoarcere", a fost deschisă în Galeriile Muzeului Literaturii Române, oferind admiratorilor operei și personalității lui Mircea Eliade șansa de a pătrunde în universul fascinant al bibliotecii marelui savant. În cele trei mari săli de la parter ale Muzeului Literaturii Române sunt expuse, în concepția grafică originală a lui Valeriu Giodâc, cărți, manuscrise, fotografii și documente care i-au aparținut lui Mircea Eliade.

Marele istoric al religiilor, pasionat om de bibliotecă, a cunoscut o teribilă dramă în decursul vieții sale – volumele de o valoare rară achiziționate în Anglia n-au mai putut fi recuperate niciodată, iar lipsa banilor l-a împins pur și simplu la un gest disperat, vânzându-și biblioteca de la Lisabona. Ca și cum pierderile acestea n-ar fi fost suficiente, în "Jurnalul" său Mircea Eliade descrie devastatorul incendiu (19 decembrie 1985), care i-a distrus fără milă cabinetul din Chicago, ultima sa bibliotecă, construită în cele trei decenii de profesorat universitar în America. Unica bibliotecă care a supraviețuit vicisitudinilor destinului, rămânând intactă, este cea din Paris, care, în 1996, a fost donată de soția sa, Christinel Institutului de Studii Orientale "Sergiu Al. George" din București.

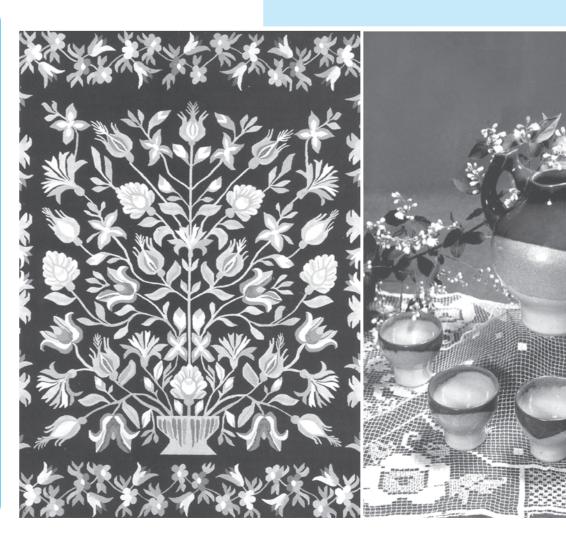
Așadar, pentru prima dată publicul românesc poate vedea această copleșitoare bibliotecă, care dezvăluie "pe viu" orizontul inconfundabil si preocupările marelui savant, lucrările, adnotările și sublinierile făcute pe multe cărți, conspectele descoperite între

Cea mai amplă expoziție în România, intitulată sugestiv file, jurnalele, memoriile și interviurile conturează concludent profilul cultural al marelui cărturar român. Toate aceste exponate, precum și prezența unor manuscrise și fotocopii de manuscrise, pe care autorul a intervenit în diverse faze de elaborare a impresionantei sale opere, constituie o mărturie a vastului său laborator de creație. De asemenea, multe din dedicațiile consemnate pe nenumărate cărți către Lucian Blaga, Constantin Noica, Petru Comarnescu configurează o adevărată lume a relațiilor intelectuale și umane ale lui Mircea Eliade cu personalități remarcabile ale vieții culturale contemporane. Scrisorile adresate lui Lucian Blaga, Mircea Dan, Vasile Voiculescu, Camil Balthazar și lui Ion Chinezu exprimă legăturile intime cu civilizația patriei sale, cu limba română, în care și-a scris întreaga operă beletristică.

> "N-ași fi putut fi creator decât rămânând în lumea mea, care era... lumea limbii și culturii românești", mărturisea Mircea Eliade, afirmație demonstrată într-un mod remarcabil de expoziția "Eterna reîntoarcere", care pune în lumină imagini mai mult sau mai puțin cunoscute la noi ale prolificului creator, temerarului descoperitor al misterelor Indiei, originalului istoric al religiilor.

> Merită întreaga noastră gratitudine inițiatorii acestui mare eveniment cultural, cei care au colaborat - Muzeul Literaturii Române, Institutul de Studii Orientale, "Sergiu Al. George", sprijiniți îndeaproape de Primăria Municipiului București, mai exact de Direcția pentru cultură.

Adela DEAC

Un om între oameni

NICOLAE BALCESCU

1819-1852

Din comunicările susținute la Sesiunea științifică a Facultății de Istorie a Universității Spiru Haret

Cuvântul care a aprins flacăra revoluției

(Continuare din pag. 1)

În anul 1844, apare primul din seria studiilor istorice aparținând lui N. Bălcescu, dedicate trecutului organizării militare la români, Puterea armată și arta militară de la întemeierea Principatului Valahiei până acum, publicat la Iași, în revista redactată de M. Kogălniceanu și C. Negruzzi, "Foaia științifică și literară" (cu titlul inițial, interzis de cenzură, "Propășirea"). Afirmându-și opțiunea pentru studiul istoriei armatei, manifestată din anii anteriori, de la început Bălcescu sublinia semnificația contemporană a acestui studiu, scriind: "[...] sunt convins că țara românilor de își va lua vreodată rangul ce i se cuvine între popoarele Europei, aceasta va fi ea datoare mai mult regenerației vechilor instituții ostășești" (N. Bălcescu, Opere I, ediție G. Zane și Elena Zane, Editura Academiei Române, Bucuresti, 1974, p. 46).

Un al doilea studiu pe această temă, dedicat de această dată istoriei armatei moldovene, era tipărit, doi ani mai târziu, într-o publicație de la București, îngrijită de el însuși, în colaborare cu Aug. Treboniu Laurian, "Magazin istoric pentru Dacia": este vorba de studiul, mai restrâns, Puterea armată și arta militară la moldoveni în timpurile mărirei lor.

Transpar din aceste studii, ca și din alte câteva articole vizând trecutul de glorie al neamului, preocuparea lui N. Bălcescu pentru istoria țărănimii, care în secolele XIV-XV – ca ţărănime liberă – dusese greul luptei pentru apărarea independenței, necesitatea ridicării materiale a tărănimii, drept condiție indispensabilă a cointeresării ei în lupta de eliberare națională.

În același volum din "Magazin istoric pentru Dacia", în care apăruse textul privitor la trecutul ostirii moldovene (t. II, 1846), el publică studiul intitulat Despre starea soțială a muncitorilor plugari în Principatele Române în deosebite timpuri, în care enunță teza constituirii proprietăților boierești pe calea deposedării prin violentă a tărănimii, fenomen cu consecințe negative grave, asupra situației politice din Principatele Române. Era acesta primul din seria studiilor dedicate problemei agrare în Principatele Române la jumătatea secolului al XIX-lea. Datorită cenzurii, el enunța aici numai indirect necesitatea împroprietăririi țăranilor cu pământ, criticând reformele domnitorului C. Mavrocordat, din anii 1746 si 1749, care, o dată cu desfiintarea legării de glie, nu aduseseră și împroprietărirea țăranilor pe loturile avute în folosință.

Oricum, Bălcescu spera ca studiul său să trezească în rândurile "claselor de sus" sentimente de "omenire și dreptate", ca ele să se pătrundă de "trebuința d-a înfrăți deosebitele clase ale soțietății, d-a le interesa pe toate de o potrivă la apărarea și fericirea patriei comune". Punând necesitatea ridicării poziției sociale și materiale a "claselor de jos" drept condiție a afirmării națiunii române, el avertiza: "Căci vai de acele natii unde un mic număr de cetățeni își întemeiază puterea și fericirea lor pe robirea gloatelor!

Ele pier" (Ibidem, p. 161). Cu asemenea idei, studiul lui N. Bălcescu, cum s-a scris, la data apariției sale, avea să stârnească neliniște în rândurile marilor boieri, iar în posteritate el avea să se bucure de aprecieri de prestigiu. Între alții, M. Kogălniceanu – omul de stat cu merite excepționale în înfăptuirea reformei agrare din 1864 –, la sfârșitul vieții, la 1/13 aprilie 1891, la o distanță în timp de aproape o jumătate de secol de la apariție, aprecia studiul lui N. Bălcescu ca unul deschizător de drumuri în gândirea social-politică a epocii, în acest sens afirmând: "[...] fiecare frază este un strigăt la cer în favoarea nenorociților asupriți. Astăzi încă [1891] această lucrare este pledoierul cel mai elocvent și cel mai veridic în favoarea marei reforme, care d-abia s-a putut săvârsi în 1864" (Apud, G. Zane, Note și materiale, la vol. I, din Opere, Bălcescu, ediția cit., p. 354). Un alt contemporan al lui N. Bălcescu de la 1848, Ion Ionescu de la Brad și el cunoscut specialist în problema agrară, peste mai bine de un deceniu, în 1859, de asemenea, recunoscând prioritatea lui N. Bălcescu în abordarea acestei probleme majore a societății românești, scria: "Cel dintâi care s-a luptat în zilele noastre pentru emancipația și împroprietărirea țăranilor, cel dintâi care a scos la lumină istoria muncitorilor plugari, și cu aceasta a binemeritat recunoștința țăranilor,

a fost N. Bălcescu. Încă mai înainte de 1848, a purtat sus si cu toată demnitatea stindardul emancipatiei" (Ihidem).

Deplasarea lui N. Bălcescu la Paris în vara anului 1846, îi va permite să întregească aici, departe de rigorile cenzurii de la București, opera sa de gânditor socialpolitic, abordând o altă idee majoră, adevărată coordonată a gândirii sale, corolar, de fapt al ideilor ante-rioare, la care ne-am referit, ea răspunzând în mod plenar dezideratelor mişcării de redeșteptare națională, și anume, prioritatea înfăptuirii unității naționale în ansamblul aspirațiilor de emancipare politică ale poporului român la jumătatea secolului al XIX-lea.

Implicându-se în activitatea Societății studenților români de la Paris, care grupa în rândurile sale tineri patrioți munteni, moldoveni și chiar ardeleni, alături de condu-cătorii aleși ai societății (I. Ghica, președinte, C. A. Rosetti, secretar, Scarlat Vărnav – casier), N. Bălcescu avea să aibă un rol important în edificarea programului de acțiune al societății, menit să contribuie la pregătirea spiritelor în vederea declanșării revoluției. Deschizând seria manifestărilor de acest gen ale Societății, la solicitarea membri-lor acesteia, la 1 ianuarie 1847 (cu prilejul Revelionului), el ține un Cuvânt, menit să se constituie într-unul dintre cele mai prețioase texte de ideologie social-politică aparținând revoluționarului român, un adevărat giuvaer al gândirii politice de la 1848.

Propunându-și să arunce o privire "asupra stării de față, asupra trecutului și viitorului patriei noastre", în acest context, el se referă nu numai la românii din Principatele Dunărene, ci și la cei din Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia și de la sud de Dunăre. Mai întâi, insistă cu deosebire asupra "tabloului întristător" din Tara Românească și Moldova, criticând, cu virulență, "cârmuirile asupritoare", elita politică conducătoare, "clasele de sus" ale societății, pe boierii mari sau mici, "cari singuri reprezentează puterea", cărora le opune imaginea unui popor "trăind în ticăloșie și lacrimi, deprins de o vreme îndelungată a suferi jugul asuprirei în tăcere". Revoluționarul român discută apoi

– și combate în același timp – atitudinile și opiniile descurajatoare, promovând delăsarea și indiferența, adoptate de unii compatrioti față de această stare de lucruri, explicația lor aflând-o în lipsa de "convicții puternice", în sufletul lor "steril", lipsit de credinta și nădeidea în viitorul nației lor.

În raport cu aceste opinii și atitudini descurajatoare, pe care le combate, N. Bălcescu definește obiectivul esențial al luptei patrioților români, menit să înarmeze sufletul lor cu speranța și voința de acțiune.

"Tinta noastră, domnilor – afirmă el – socotesc că nu poate fi alta decât *Unitatea* Națională a Românilor. Unitate mai întâi în idei și în simțiminte, care să aducă apoi cu vremea Unitatea politică, care să facă din munteni, din moldoveni, din băsărăbeni, din bucovineni, din transilvăneni, din bănăteni, din cuțo-vlahi, să facă un trup politic, o nație românească, un stat de septe milioane de români. La crearea acestei naționalități, la o reformare socială a românilor, bazată pe sfintele principuri ale dreptății și ale egalității, trebuie să țintească toate silințele noastre. Românismul dar e steagul nostru, supt dânsul trebue să chemăm pe toți românii" (Vezi C. Bodea, 1848 la Români. O istorie în date și mărturii, Editura Academiei

Române, București, 1982, p. 319 – 320). Apelul la unitate natională, adresat contemporanilor, în Cuvântul său din 1 ianuarie 1847, era reluat în același an, peste mai multe luni, într-un studiu, cu subiect istoric, Campania românilor în contra turcilor de la anul 1595, trimis de la Paris în țară pentru a fi publicat în "Magazin istoric pentru Dacia"; relatând victoria lui Mihai Viteazul de la Călugăreni, această "Termopile a românilor", Bălcescu spera ca "suvenirea acelor timpuri eroice să deștepte în noi sentimentul datoriei ce avem, d-a mări si d-a păstra pentru viitorime această moștenire părintească"; în continuare, relatând înfăptuirea primei uniri politice a Țărilor Române sub conducerea lui Mihai Viteazul, el sublinia pilda pe care aceasta o oferea contemporanilor: "Idee măreață și singură mântuitoare pentru noi, pe care, din orbirea acelor veacuri, părinții noștri n-o putură realiza statornic, și care singură trebue să fie tinta politică a românilor de astăzi".(Cf. N. Bălcescu, *Opere*, I, ed. cit., p. 211-212).

Cum se știe, acest studiu anticipa cunoscuta operă istorică a lui N. Bălcescu, Românii supt Mihai – Voievod Viteazul, căruia el avea să-i închine, cu o încrâncenare

sublimă, ultimele clipe ale vieții. Izbucnirea revoluției în Franța, în februarie 1848, avea să fie salutată cu entuziasm de N. Bălcescu și de alți tineri patrioți români aflați la Paris, gândurile lor îndreptându-se, bineînțeles, spre patrie, unde, plini de sperantă, se vor întoarce curând.

În Țara Românească, revolutia va izbucni la 9/21 iunie, la Izlaz, când este lansată cunoscuta Proclamație, cu cele 22 de puncte, operă colectivă a revolutionarilor munteni. dar în care recunoaștem contribuția remarcabilă a lui N. Bălcescu, vizibilă în câteva puncte esentiale: (mai ales în art. 13): la 11/23 iunie, revoluția triumfa la București, guvernul revolutionar preluând puterea fără nici-o vărsare de sânge, ceea ce constituia o caracteristică a revoluției din Țara Românească, care îl făcea pe Bălcescu s-o definească, într-o scrisoare, "drept cea mai frumoasă ce s-a întâmplat vreodată la un popol" (cf. N. Bălcescu, Opere. IV. Corespondență, ediție G. Zane, București,

Concomitent cu importantele atribuții deținute în cadrul guvernului provizoriu sau cu misiunile politice încredințate de acesta, în cursul celor trei luni de desfăsurare a revoluției din Țara Românească, N. Bălcescu a avut răgazul să publice câteva noi remarcabile studii, de data aceasta în periodicele revoluționare, completând

revoluționar și gânditor social-politic, care a fost Nicolae Bălcescu.

militant, strâns corelată cu activitatea sa revoluționară, N. Bălcescu rămâne o figură ilustră a generației de la 1848, fără contribuția sa excepțională, pregătirea ideologică a revoluției, ca și istoria desfășurării acesteia, fiind de neconceput

Mai mult decât atât: el rămâne un vizionar, căci imaginea, obsedantă, care ia întreținut dorința de viață până la ultima suflare, în ciuda unei boli nemiloase, a fost aceea a României viitoare, a statului național unitar, care avea să se înfăptuiască în etape, după moartea sa.

În exceptionalul și cunoscutul eseu, Mersul revoluției în istoria Românilor, cu care, în noiembrie 1950, la Paris, se deschideau paginile revistei "România viitoare", el își mărturisea crezul în cele două faze ale revoluției viitoare, o revoluție a unității naționale și o revoluție a independenței naționale, anticipând, de fapt, ceea ce avea să se întâmple, peste timp, la 1859, la 1877, la 1918.

Şi tot aici, în acest eseu, el enunța încă o dată țelul suprem al mișcării patriotice românești, scriind: "A crea o nație! O nație de frați, de cetățeni liberi, aceasta este, români, sfânta și marea faptă ce Dumnezeu ne-a încredințat" (Cf. N. Bălcescu, Opere, II, ed. cit., p. 112).

în vara anului 1849, în răstimpul eveni-

Prin întreaga sa operă istorică, de caracter

Mai trebuie subliniat că Bălcescu, într-un fel, a fost un vizionar și atunci când,

națională cu cea de istoric. Era normal ca această acțiune intensă să vizeze și problema autonomiei Principatelor Române, a drepturilor noastre naționale și a fundamentării lor istorice prin

Apărător neabătut

al autonomiei

Principatelor Române

Lector univ. drd. Anton CARAGEA

În epoca revoluției, N. Bălcescu pune de pe o poziție nouă problema statului internațional al Principatelor. Unul din cei mai celebrii exegeți ai acestuia Gh. Zane aprecia că:

N.Bălcescu este fără îndoială unul din celebrii

reprezentanți ai generației de la '48. Energic,

inteligent, creator de asociații și de societăți

politice și culturale, el împletește activitatea

"(...) Invocarea acestor "tratate" considerate de N.Bălcescu fără nici o rezervă autentice și cu deplină putere încă, a fost o teză de mare răsunet a revoluției române de la 1848. A servit ca temei de drept pentru fundamentarea programului revoluției însăși și combaterea de pe pozițiile dreptului internațional a intervenției turcesti si tariste în Principate. Ea a pătruns în literatura politică occidentală și la un moment dat chiar turcii au acceptat-o"1.

Pentru Nicolae Bălcescu capitulațiile serveau, în primul rând, la a asigura un nou statut juridic principatelor, respingând orice pretenții exagerate de suveranitate sau protecție din partea Imperiului otoman sau a Rusiei. Apoi ele serveau la un exemplu al trecutului glorios al națiunii române, a avea un tratat obținut în urma unor mari biruințe, cu o mare putere a timpului, serveau, scopului principal al generației de la '48, a educa reprezentanții poporului în spiritul demnității și al mândriei naționale.

"Încă din 1845, el atribuie spătarului Ioan Cantacuzino propriile sale idei și sentimente: Tara Românească este o țară liberă, ea își are drepturile sale... silită de împrejurări fatale. Țara Românească trebuie în urmă, să se plece, să se recunoască supt protectoratul Turciei, iar niciodată a-i fi roabă"

N.Bălcescu urmărea prin capitulații nu numai a își activa generația, a-i da precedente juridice pentru acțiunile, ei și a stabili un nou statut international pentru Principate. Pentru el la fel de important era și a crea cadrul pentru o nouă organizare internă a principatelor. Nu întâmplător la el tratatele cu Poarta sunt extrem de amanuntit realizate și pline de relatări privind vechea organizare a țării, organizare care nu întâmplător e similară acelei dorite de generația de la '48.

Întreaga concepție a lui N.Bălcescu se regăseste în analiza pe care el o face tratatului

"Acest tractat însă nu ținu mult – Românii iubea prea mult independența ei, jertfiseră prea mult pentru dânsa ca să-l poată suferi cu plăcere, oricât de nesupărător era"3.

În fond, aceasta e concluzia dintotdeauna a lui Bălcescu, chiar dacă pe moment "poziția noastră politică după tractate, este bună, numai trebuie a fi păzită de Înalta Poartă (..); să nu

instaurarea domniilor pământene și refacerea partială a drepturilor țării l-a făcut pe Bălcescu a dori să reia aceste instrumente în scopul de a le folosi cu cel puțin tot atâta succes cât Tudor Vladimirescu.

Astfel, în "Chestiunea economică în Principatele Danubiene" el nota: "Poporul 1-a pus în fruntea revoluției pe Vladimirescu. Acesta a început prin a clama devotamentul țării față de Poartă, dar solicita "ca Poarta să redea țării drepturile sale vechi, să îi alunge pe fanarioți"10.

Iar în "Mersul revoluției în istoria românilor" (Paris, 6 sept. 1850) el va evidenția încă odată legătura între 1848-1821 și capitulații: "Ce voiește? Ce strigă la 1821 poporul român, acum în picioare și deșteptat"?

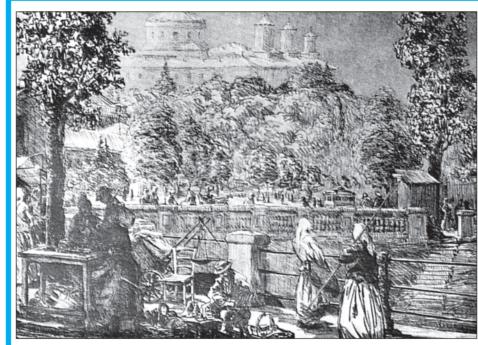
Poarta călcase drepturile țării poporul cere ca să le consfintească din nou... într-un cuvânt cere ca statul să se facă românesc¹¹. Interesant este că N. Bălcescu e primul care să facă o analiză a rolului și importanței capitulațiilor, a vechilor tratate – în istoria României. După momentul 1821, urmează 1829 "pacea de la Adrianopol, recunoaște capitulațiile vechi și autonomia țării, aceea ce era un bine și o dreaptă răsăplătire a jertfelor ce românii făcuseră pentru ruși în atâtea rânduri"12

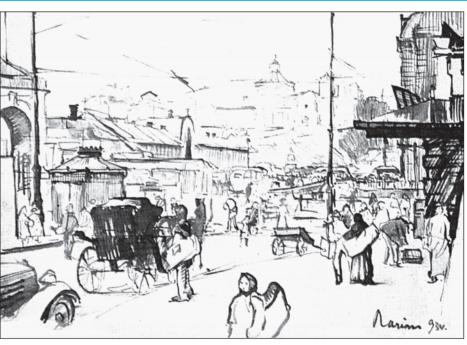
Urmează apoi momentul 1848: care,, caută a reintregi pe români, numai în drepturile sale de om și de cetățean, fără a căuta a-l reîntregi în drepturile sale de națiune. Întru această ea se mărgini a cere ca Turcia să respecte vechile capitulații recunoscute și întărite prin tratatul de la Adrianopol și hatișeriful din 1834. Ea ceru asemenea ca Rusia să-și păzească tractatele care recunosc autonomia și independența adminisrativă s țării și nesiluirea pământului ei.

Revoluția de la 1848 nu este dar în drept împotrivuitoare nici Porții, nici Rusiei, de vreme ce se mărginea a cere păzirea tratatelor, fără a proclama un drept nou. Românii, în bună credința lor socoteau că aceste puteri vor fi gata a păzi sfințenia tratatelor și nu vor putea a le tăgădui reformarea legiuirilor, potrivit dreptului lor de autonomie"¹³. La 13 iunie el anuntă consulatele puterilor străine de la București: "Drept urmare a dreptului de administrație internă, independentă, acordat Principatului Valahiei și care aduce explicit, dreptul de a da legi, o nouă constituție a fost acordată"14.

La 16 iulie, tot el îi scrie lui Ion Ghica, trimis la Constantinopol spre a apăra cauza revolutiei: El (Soliman Pasa trimisul Portii – n.n) trebuie să declare de vine ca prieten sau ca inamic, de voiește a recunoaște dreptul nostru de a ne da legi și autonomia țării"15.

La finele lui august 1848, îi va scrie ministrului de externe al Porții: "în virtutea tractatelor ne găsim fideli vasali ai imperiului''16, dar o intervenție armată turcă, în fortă ar "distruge influenta legală a Sublimei Porti în Principate' Adică, ar încălca vechile tratate -, ducând

Bucureștiul în vremea lui Bălcescu (Gravuri semnate de P.A. Scheletti și M. Olarian)

elaborările teoretice anterioare sau tratând unele aspecte noi, impuse de mersul revolutiei. În august 1848, în contextul tratativelor cu turcii, care duceau la autodizolvarea guvernului provizoriu și instituirea unei Locotenente domnesti (constituită din I. Heliade, N. Golescu și Chr. Tell), el publică în "Poporul suveran" studiul Drepturile Românilor către Înalta Poartă, în care, trimiţând la vechile capitulații care s-ar fi încheiat cu Poarta, sub Mircea cel Bătrân și Vlad Ţepeș - și care garantau suveranitatea statului -, el sustine dreptul Principatelor la autonomie deplină, în acest context, în sprijinul demonstrației sale, făcând apel și la autorități științifice europene (Martens și Vattel).

Tot în luna august, în aceeași publicație revoluționară, în conexiune cu dezbaterile în problema agrară din Comisia Proprietății, constituită de guvern, într-un serial intitulat Despre împroprietărirea tăranilor, el reia analiza, de data aceasta formulând pe larg argumentele de ordin național, moral și social, în sprijinul împroprietăririi țăranilor cu pământ, prin despăgubirea proprietarilor.

Activitatea revoluționară, precum și opera de gânditor politic a lui N. Bălcescu nu se încheiau în septembrie 1848, cu sfârșitul revoluției din Țara Românească, datorat intervenției armatelor străine – turcă și rusă -, intervalul de timp de la această dată și până la moartea sa, la Palermo, în noiembrie 1852, fiind marcat de o activitate revoluționară intensă, precum și de noi creații științifice, cu caracter militant, menite să consacre definitiv pentru posteritate, personalitatea ilustrului

mentelor revoluționare din Transilvania, încercând să realizeze o înțelegere între români și maghiari, visa la o Europă democratică, născută în urma dispariției marilor imperii absolutiste, în care cele două popoare, român și maghiar, urmau să trăiască pașnic, în bună înțelegere, pe baza recunoașterii reciproce a identității lor

Pe de altă parte, trebuie adăugat că prin contribuțiile teoretice în problema agrară. cărora el le dădea un contur mai precis o dată cu publicarea la Paris, în 1850, a cunoscutei lucrări Question économique des Principautés Danubiennes, Bălcescu rămâne un gânditor de anvergură europeană. Amplificând demonstrația sa privind justețea împroprietăririi țăranilor, cu această nouă scriere, cum se exprimă el însuşi, într-o scrisoare adresată lui I. Ghica, Bălcescu dădea "lovituri de bardă Regulamentului și boierilor" (Cf. N. Bălcescu, Opere, IV, Corespondență, ed. cit., p. 298).

Închinând ultimele clipe ale vieții principalei sale opere istorice, Românii supt Mihai-Voievod Viteazul, operă purtând în sine imaginea viitorului stat național unitar român, N. Bălcescu lăsa posterității, generațiilor viitoare, un testament cu inestimabile îndemnuri la patriotism și unitate națională.

La 150 de ani de la trecerea sa în neființă, în ciuda unor încercări de minimalizare sau bagatelizare, din ultimii ani, datorate ignorantei sau relei vointe, opera sa de istoric și gânditor social-politic rămâne un izvor nesecat de inspirație, așa după cum imaginea lui de revoluționar și patriot înflăcărat ne oferă o pildă vie, care rămâne mereu actuală.

uităm că suntem datori a apăra naționalitatea și drepturile noastre de vom fi nevoiți, chiar vărsând sângele nostru: numai să rămâie tot țara românilor"4

"Oricât de bună ar fi poziția noastră, chiar dacă vremurile ne îndeamnă a o păstra, e necesară să fim orcând pregătiți a obține independența".

Datorită influenței lui N.Bălcescu "teza dreptului de autonomie a Principatului prin invocarea unor tratate internaționale este, întro anumită măsură, proprie revoluției din Țara Românească"5. Prin intermediul capitulațiilor N.Bălcescu

a combătut politica locotenenței domnești, interventia turcă, ulterior cea rusă solicitând apărarea cu orice preț a independenței6.

În 2 august 1848 N.Bălcescu își va preciza iar opiniile față de problema autonomiei principatelor și capitulații în articolul.

În 2 august 1848, N.Bălcescu își va preciza iar opiniile față de problema autonomiei principatelor și capitulații în articolul "Drepturile românilor către Înalta Poartă", articol în care repudiază în fapt și suzeranitatea turcească și protectoratul țarist...pentru turci recunoaște numai obligațiile pe care principatul

si le-ar fi asumat în baza vechilor capitulatii"⁷ Aceste opinii aveau o largă circulație și în rândul celorlalti participanti la actul de guvernare, chiar si I.H. Rădulescu pe care N. Bălcescu nu îl aprecia prea mult⁸ avea idei asemănătoare, declarând despre "constituția proclamație de la Izlaz" că: "toată constitutia nu se bazează decât pe vechile drepturi și vechile tradiții care au guvernat această țară"9.

Interesantă de observat este și veșnica influentă pe care Tudor Vladimirescu și revolutia de la 1821 au avut-o asupra lui N. Bălcescu.

Conștiința importanței pe care capitulatiile au avut-o la 1821 și în victoria care a urmat: Principatele la starea de indepedență absolută, existentă înainte de încheierea lor.

La 16 mai 1851, îi va scrie tot lui I.Ghica cu referire la conversațiile purtate cu E. Poujade (consul francez în Moldova)¹⁸:,,când a plecat de aici mi-a vorbit de steagul ce trebuie să ținem în țară, că e Autonomia și suzeranitatea"19.

În 1850, el va analiza din nou problema oricărei intervenții armate pe teritoriul Principatelor și îi va da aceeași rezolvare, din perspectiva vechilor tratate: "convenția de la Balta Liman – nota el – anula în profitul Rusiei dreptul public al Principatelor și legitima o nouă revoluție"20

Tara era deci liberă, în război aproape cu cele 2 puteri, deci independentă și aptă la completa libertate interioară²¹

El ne apare astfel ca primul (şi din nefericire și ultimul) care a înțeles complet rolul capitulațiilor în istoria neamului, concertând-o pe aceasta cu toate marile ei figuri și evenimentele ei (în jurul acestei lupte pentru vechile tractate, pentru vechile drepturi stabilite în ele).

Fată de ele Bălcescu are iubirea descoperitorului, atașamentul celui ce construiește pe baza lor și energia de a le apăra specifică romanticului. În mod clar, concepția sa despre aceste vechi tratate este cea mai completă din întreaga generație de la '48.

Acest nou moment va perpetua ideea autonomiei și a capitulațiilor până la momentul 1856 și după el până la clipa unirii. Şi trebuie spus, urmând linia lui N.Bălcescu, că fără aceste "tractate", fără capitulații, fără ideea de autonomie, nici unul din aceste momente nu și-ar fi avut tăria, multe poate nu ar fi existat, iar miile de oameni care de bunăvoie au participat la aceste clipe și în fond au creat aceste jaloane, nu ar fi avut energia și tăria ce provin din conștiința dreptății tale.

TÂRGUL INTERNAȚIONAL GAUDEAMUS 2002 - Carte de învățătură

Editura Fundației România de Mâine – o prezență remarcată

Ediția a 9-a a Târgului Internațional "Gaudeamus - Carte de învățătură" s-a desfășurat în Pavilionul central "Romexpo", sub egida Societătii Române de Radiodifuziune, în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Tineretului și Sportului și Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică. Sub toate raporturile, recenta ediție marchează o evoluție față de cele anterioare, iar această continuă ascendență explică faptul că Târgul Gaudeamus se află acum inclus în catalogul târgurilor internaționale de carte. Standurile au ocupat o suprafață de 3800 m.p., față de 3500 m.p. din anul trecut, numărul expozanților a crescut la 186, față

de cei 166 din 2001, iar evenimentele culturale specifice recuperări din spațiul cultural interbelic și demersuri (lansări de carte, conferințe, dezbateri ș.a.) înregistrează și ele o creștere numerică și o diversificare tematică, pentru a căror calitate au militat deopotrivă cele circa 120 de edituri românești și străine, 19 instituții de învățământ, 13 agenții de difuzare, precum și centrele culturale, firmele multimedia, tipografiile prezente.

Într-un târg de carte de o asemenea amploare, explozia tipăriturilor dobândește imaginea ei reală, șocantă prin virtuțile și prin servituțile sale. În rândul celor dintâi se numără intensa circulație universală a cărții, numeroasele traduceri îndeosebi din culturile occidentale, dar și lucrări românești,

moderne, pe cât de îndrăznețe, uneori pe atât de originale. Dintre servituțile acestei explozii editoriale surprind tendințele fragmentare, cu accent pus pe o lucrare și nu pe creația integrală a autorilor, lipsa inițierii în problematica specifică unei lucrări, epoci sau chiar culturi (unde sunt substanțialele studii introductive de altădată, care făceau din respectivele volume lucrări de amplă referință culturală?). De aici derivă preferința vizitatorilor avizați pentru cărțile de substanță, de sinteză, pentru cele care aspiră să influențeze destinul cititorului, al epocii sau chiar al unei culturi.

O PAGINĂ MEMORABILĂ ÎN ISTORIA GÂNDIRII NOASTRE FILOSOFICE

Fapt este că dacă unele lucrări de mai restrânsă semnificație își revendică acum valoarea din a fi fost lansate sub egida ediției a 9-a a Târgului Internațional "Gaudeamus", prestigiul acestuia se întemeiază îndeosebi pe lansarea lucrărilor capitale, de referință pentru dezvoltarea întregii culturi românești. La loc de frunte, printre acestea, se situează Tratat de ontologie, I, de Ion Tudosescu, apărut la Editura Fundației România de *Mâine*. Lansarea a avut loc în Sala de marmură a Pavilionului Romexpo, în prezența unei asistențe alcătuite din membri ai Academiei Române, profesori universitari, cercetători științifici. Adunarea a fost deschisă de Georgeta Mitran, directoarea Editurii Fundației România de Mâine, care a făcut un scurt bilanț al celor zece ani de la întemeierea prestigioasei edituri universitare românești. Numai în acest an, la Editura Fundației România de Mâine au apărut peste 200 de titluri, destinate îndeosebi pregătirii studenților Universității Spiru Haret, dar cu o difuzare mereu sporită și în alte instituții de învățământ superior. Tratatul de ontologie al eminentului gânditor Ion Tudosescu însumează trei volume. Primul volum, a cărei lansare a avut loc, are ca generic Ființă, Esență, Existență. (Al doilea volum se află sub tipar, iar al treilea se află în curs de definitivare redacțională). Cum întreg acest demers filosofic se află limpede înfățișat în substanțialul Cuvânt înainte al primului volum, luările de cuvânt din cadrul lansării au condus îndeosebi la aprecieri de ansamblu, formulate deopotrivă pe seama structurii întregului tratat, a destinului creator al profesorului Ion Tudosescu, ca și a culturii filosofice românești, care primește prin această lucrare de referință europeană un nou titlu de noblețe.

Primul care a luat cuvântul a fost prof.univ.dr. Gheorghe Vlăduțescu, vicepreședinte al Academiei Române. Domnia sa a remarcat, de la început, că profesorul Ion Tudosescu își încoronează o viață de peste 40 de ani în învățământul filosofic cu o carte de referință, o carte care măsoară exact, nu doar pe el ca autor, dar și starea cultural-filosofică din România. În acest context a fost evocată starea de spirit care se manifesta la începutul anului 1990, când firile sceptice prevedeau moartea filosofiei, întrucât unii credeau că nu vor fi în stare să-și recapete sau să-și mai dezvolte dispozițiile filosofice. Din fericire, aceștia sau înșelat, uitând că filosofii noștri s-au pregătit temeinic anterior, au citit, iar când le lipseau cărțile, au știut să suplinească un asemenea dificit recreând ceea ce nu puteau cunoaște din sursă directă, ascuțindu-și gândirea printr-o bună speculație. Această carte a profesorului Ion Tudosescu a fost scrisă în anii din urmă, dar ea este rezultatul întreg acestui proces, rezultatul multor ani de cercetare și de reflecție asupra părții celei mai complicate din filosofie, care este ontologia. Filosofia se definește tocmai prin acest nucleu al ontologiei – a precizat vorbitorul. Astfel încât a face azi ontologie înseamnă a te fixa în zona cea mai tare, cea mai complicată a filosofiei. Pentru că, dacă e mai ușor să te lupți cu autori de început, este foarte greu să te măsori cu filosofi care te "terorizează", în sens bun, prin rigoare, autenticitate și

profunzime. Filosofia marilor creatori este una de verificare, dar și de eliminare. Dacă nu reusesti să te strecori prin acest extraordinar labirint, ai și ieșit din spațiul ei. Un merit de principiu al tratatului lansat astăzi este tocmai această reușită a sa, convertită într-o remarcabilă valoare instructivă. El este o reușită inițiere în filosofie. Orice dascăl știe că filosofia nu se predă pentru a fi învățată, ci pentru ca tinerii să fie inițiați în lectura lui Platon, de pildă. Pentru ca să li se propună o modalitate de lectură în acest sens. Asta și face

> **TRATAT** DE **ONTOLOGIE**

Prof. univ. dr. Ion TUDOSESCU

profesorul Ion Tudosescu. El oferă modele de lectură și de reconstrucție filosofică. Îndeamnă pe fiecare cititor să ducă mai departe interpretarea și să-și construiască propriul punct de vedere. Tratatul este o nobilă provocare la gândirea filosofică. După ce citesti această carte trebuie să-l recitesti și mai adânc pe Platon. Ea nu scutește de lectură, ci e un îndemn la filosofie. Din această perspectivă, cartea lui Ion Tudosescu este o incontestabilă reușită pentru care îl felicit din toată inima. Mă uimește puterea lui de a porni o asemenea întreprindere care e foarte grea. Dar cine nu riscă nu câștigă. Tudosescu a riscat mult și a câștigat și mai mult – a conchis academicianul Gheorghe Vlăduțescu.

În cuvântul său, prof.univ.dr. **Alexandru** Boboc, membru al Academiei Române, a felicitat mai întâi Editura Fundației România de Mâine pentru producția sa de carte, remarcabilă sub raport cantitativ, dar și calitativ. Apoi a evocat perioada anilor 70 când profesorul Ion Tudosescu, alături de colegii săi de generație, s-a remarcat ca promotor al ideilor de dialog, de schimb de opinii, de confruntare științifică, grație

cărora manualul său de Filosofie a reușit să depășească formula închistată a materialismului dialectic și istoric. Exemplara ancorare în contemporaneitate a Tratatului de ontologie, autorul a exemplificat-o inclusiv prin faptul că informația pe care se întemeiază este la zi și de nivel european. A exemplificat-o și prin profundul spirit de evaluare al lucrării, în virtutea căruia resimțim că ceea ce suntem, suntem și ca beneficiari ai unei mosteniri filosofice. Apoi lucrarea studiază ontologia pe toate planurile esențiale – ființa, valorile ș.a. – ceea ce face ca demersul filosofic să devină sâmburele filosofiei, iar cartea ca atare să deschidă o amplă perspectivă, cu un exemplar caracter formativ, grație faptului că el se întemeiază pe valorile clasice ale filosofiei. Mă bucur de această realizare – a subliniat vorbitorul - și sunt sigur că autorul o va continua. Chiar de la acest prim volum, Tratatul de ontologie al lui Ion Tudosescu se anunță a fi o pagină memorabilă în istoria gândirii noastre filosofice. Îl felicit pe colegul meu de generație pentru această mare realizare. Felicit, totodată, Fundația România de Mâine pentru performanțele sale culturale și pentru calitatea învățământului de la Universitatea Spiru Haret.

În cuvântul său, prof.univ.dr. Ion Tudosescu a multumit Editurii Fundatiei România de Mâine pentru posibilitatea ce i-a fost oferită de a se exprima. A mulțumit, de asemenea, celor doi colegi pentru aprecierile formulate asupra lucrării sale și pentru faptul că, de-a lungul anilor, au comunicat împreună mai mult decât au vorbit, înțelegându-se adesea în subtext. Iar o asemenea înțelegere a pledat și pentru revigorarea ontologiei. Autorul a vorbit apoi despre concepția și travaliul care stau la baza noii sale lucrări, despre riscurile pe care și le asumă integral, dată fiind complexitatea si originalitatea proiectului ca atare, și a pledat, în final, pentru ideea de dialog în filosofie, între ale cărei însușiri stimulative se află și caracterul ei nonconformist.

Mihai IORDĂNESCU

UN SECOL

ISTORIA

CONTEMPORANĂ

A ROMÂNIEI

(1918-2001)

Prof. univ. dr.

Ioan SCURTU

Purtând emblematic pe copertă imaginea-simbol a actului de la 1 Decembrie 1918 - Catedrala încoronării din Alba-Iulia, lucrarea remarcabilului istoric Ioan SCURTU, apărută în Editura Fundației România de Mâine a fost prezentată de distinsul prof. univ. dr. Gheorghe ONIȘORU, decanul Facultății de Istorie a Universității Spiru Haret, în ambianța elevată a Târgului Internațional GAUDEAMUS - Carte de învățătură, dobândind o încărcătura istorică, emoțională, aparte. O coincidență fericită a făcut ca momentul ales pentru lansare să aibă loc chiar în ajunul zilei naționale a poporului român – 1 Decembrie 2002, demersul acesta reprezentând un omagiu adus zilei de 1 Decembrie 1918, care a marcat încheierea procesului de formare a statului național unitar român, ca urmare a unirii Basarabiei, Bucovinei și

Transilvaniei cu tara-mamă Remarcând privilegiul de anvergură intelectuală de a pătrunde în universul intim al elaborării acestei lucrări cu înaltă ținută academică, prof. univ. dr. Gheorghe ONIŞORU a subliniat curajul autorului de a merge cu abordarea evenimentelor specifice perioadei moderne – 1918 până în anul 2001. Evident, este dificil să topești 100 de ani de istorie densă într-o singură lucrare. De aici și meritul pedagogului, profesorului care și-a cenzurat permanent, cu probitate profesională, tentația de a spune tot ce se știe, oprindu-se exact la ceea ce așteaptă studenții exigențele programei analitice. Această extraordinară

capacitate de sinteză are în spate o experiență substanțială, constituind obiectul preocupărilor științifice ale autorului de-a lungul mai multor ani, materializate în studii publicate în reviste de specialitate, în lucrări monografice, studii introductive la culegeri de documente, precum și alte materiale.

Structurată pe 11 teme majore, în conformitate cu configurația unui semestru universitar, lucrarea Istoria contemporană a României adună în paginile ei evenimente și fapte istorice, cifre relevante privind evoluția României, expuse fluent, într-o manieră deloc didacticistă, ci mai degrabă într-una incitantă, întrebările, nu retorice, pe care autorul și le pune constituind o adevărată provocare, cu atât mai mult cu cât răspunsurile rămân încă în "ceață". Mai ales în ceea ce privește evenimentele din decembrie 1989.

Să fi fost execuția singurului șef de stat socialist – N. Ceaușescu – o replică pentru sfidările la adresa Uniunii Sovietice și a Occidentului, să fi fost pedeapsă pentru achitarea integrală a datoriei externe (aprilie 1989), în care urmărea să împiedice orice amestec străin în treburile interne ale României? Să fi fost o lecție pentru toți cei care ar mai promova naționalismul ca politică de stat? Aceste întrebări, și multe altele, își vor afla răspunsul peste mulți ani, când principalii actori politici

din 1989 nu vor mai fi în viață, și când se vor deschide arhivele secrete din România, din Rusia, SUA, Franța etc.- opinează autorul.

Concepând și elaborând într-un asemenea mod această lucrare, prof. univ. dr. Ioan SCURTU a dovedit că are tăria de a merge până la 1990, de a se îndoi de unele aserțiuni, de a comunica reflecțiile personale întemeiate pe laborioase studii și cercetări, spunând lucrurilor pe nume cu rigoare științifică, dar și cu o anumită nonșalanță, a remarcat prof. univ. dr. Gheorghe ONISORU. De altfel, mă onorează să constat că lucrarea este primul curs universitar care realizează o periodizare a epocilor lui Gh. Dej şi N. Ceauşescu.

Multumind pentru participare și, mai ales, pentru cuvintele frumoase rostite, prof. univ. dr. Ioan SCURTU a mărturisit că este unul dintre cei care au contribuit la întemeierea Fundației România de Mâine, participând efectiv la înființarea Facultății de Istorie. În această calitate m-am simțit obligat să contribui la îmbunătățirea calității actului instructiv-educativ, publicând la prestigioasa Editură a Fundației România de Mâine cinci cărți, toate fiind dedicate studenților și două culegeri de documente. Cartea care a fost lansată acum este o sinteză; un curs sui-generis, în sensul că am abordat probleme ample și contradictorii, realizând analize pe verticală, în profunzime: locul României în Europa în secolul XX, studii de caz – N. Titulescu și

rolul său în afirmarea diplomației românești; 23 august 1944; 30 decembrie 1947, culminând cu controversatul an 1989. M-am încumetat să merg până la zi cu abordarea evenimentelor, întrucât și istoria zilelor noastre reprezintă istorie, o istorie trăită, ce-i drept.

La scara istoriei, un secol nu reprezintă foarte mult. Dar, în conditiile accelerării progresului tehnic, al micșorării distanțelor, ca urmare a utilizării intensive a mijloacelor de comunicație modernă, ale interconexiunilor și globalizării, un secol de istorie poate "înmagazina" experiențe și realizări pentru care altădată era nevoie de sute și chiar mii de ani. Secolul al XX-lea a fost pentru români bogat în experiențe și realizări, dar și în înfrângeri și insuccese. În fond, România a mers, în tot acest secol în pas cu Europa, din care nu a încetat nici o clipă să facă parte. Dincolo de unele insatisfacții, rămâne faptul că România este un stat care, prin suprafață și numărul de locuitori, prin bogățiile sale materiale și spirituale, prin tradiția sa istorică, are certe perspective de a-și aduce propria contribuție la dezvoltarea generală a Europei și a lumii în secolul al XXI-lea.

M-am străduit să ofer o imagine cât mai exactă asupra faptelor si datelor istorice, pentru a veni, în acest fel, în sprijinul studentilor să perceapă corect, nedistorsionat sensul și semnificația acestora. – a mărturisit autorul acestei

Limba latină la locul cuvenit

În aceeași atmosferă de înaltă spiritualitate, iubitorii de carte au participat la standul Editurii Fundației România de Mâine la lansarea lucrării Compendiu de limba latină, vol. I, autori fiind conferentiarul universitar dr. Liviu FRANGA și lector universitar Mariana FRANGA.

locul cuvenit a limbii latine, prof. univ. dr. Gabriela CREŢIA a subliniat tratarea acesteia sub raport sincronic și diacronic În cuvântul său, prof. univ. dr. Mariana BĂLUȚĂ SCULTČTY a remarcat contribuția autorilor la organizarea gramaticii în mod logic și

didactic, în timp ce indicii înlesnesc consultarea mai ușoară a lucrării,

Apreciind acest demers ca pe un început pe drumul repunerii la

conferind materialului și o bună sistematizare. Decanul Facultății de Limba și Literatura Română, prof. univ. dr. Ion TOMA a accentuat asupra importanței limbii latine, pentru limba română, ca și pentru toate celelalte științe umaniste - limbile romanice,

Multumind profesorilor care i-au format ca specialiști în domeniu, lector univ. dr. Mariana FRANGA a făcut un scurt istoric al elaborării acestei lucrări care depășește dimensiunile unui compendiu, pornind la început de la Note de curs, pe parcurs dobândind experiența muncii cu

studenții, imaginea nevoii unei expuneri cât mai clare, ceea ce a condus, în final, la cartea prezentată în acest cadru.

Întregind parcă aspectele laboratorului intim de creație, conf. univ. dr. Liviu FRANGA a vorbit despre concepția care stă la baza întregului volum, mulțumind conducerii Universității Spiru Haret, Editurii Fundatiei România de Mâine pentru întreg sprijinul acordat în apariția acestei lucrări.

DE LIMBA LATINĂ vol. I Conf. univ. dr. Liviu FRANGA lect. univ. Mariana FRANGA

COMPENDIU

Ca un corolar al acestei prezentări, doamna Georgeta MITRAN a subliniat că Editura Fundației România de Mâine promovează astfel de lucrări de mare utilitate, cu precădere pentru studenții Universității Spiru Haret, dar şi pentru învățământul universitar în general, având permanent largi deschideri către exigențele calității actului instructiv-educativ,

UN DEBUT ÎN PAS CU TIMPUL: CARTE PE SUPORT ELECTRONIC

În mod traditional, în cadrul Târgului International Gaudeamus – Carte de învățătură, prevalează lansările de carte apărute în Editura Fundației

PROBLEME DE ANALIZĂ **MATEMATICĂ ECONOMICĂ** -CD Prof. univ. dr.

istorie, drept.

Rodica TRANDAFIR și **prof. univ. dr.** I. DUDA

România de Mâine. De data aceasta, însă, participantii au avut surpriza plăcută să asiste la prezentarea unuia dintre cele mai moderne mijloace de comunicare - cartea pe suport

electronic. Acest C.D. reprezintă prima apariție de acest gen la Editura Fundației România de Mâine și conține probleme de analiză matematico-economică, partea teoretică apărând în două volume de Matematici pentru economisti.

În acest cadru fast al competiției valorilor, prof. univ. dr. Dumitru DRĂGHIA a prezentat pe larg conținutul C.D.-ului și contribuția remarcabilă a celor doi autori la tratarea problemelor de matematică economică în ceea ce

au ele specific, dar și la definirea formulelor de dezlegare a lor. La oportunitatea și utilitatea apariției acestui C.D. s-au referit chiar autorii lucrării pe suport electronic, prof. univ. dr. Rodica TRANDAFIR și prof. univ. dr. I. DUDA

Felicitând autorii pentru un asemenea demers științific, doamna Georgeta MITRAN a promis că Editura Fundației România de Mâine va continua promovarea acestei lucrări, prin lansarea ei în facultățile cu profil economic ale Universității Spiru Haret, ceea ce a onorat autorii.

Adela DEAC

La Televiziunea România de Mâine

O evocare emoționantă a marelui - scrie Gh. Duca la un moment dat - "am învățământului: ca inspector, inspec

Spiru Haret

(Continuare din pag. 1)

Acad. RADU VOINEA

El a înființat Casa Corpului Didactic, Societatea Corpului Didactic Primar, Liga Învățământului. El arăta și un lucru foarte important: "Învățătorilor, pe lângă datoria firească de a instrui și educa pe elevi" – deci și instruire și educație – le revenea și "misiunea nobilă de a dezvolta asociațiile cooperatiste, de a ajuta țărănimea să pună în valoare resurse economice, adeseori neglijate, precum creșterea vitelor, cultivarea pomilor fructiferi, legumicultura, de a combate alcoolismul și practicile medicale arhaice, pseudo-științifice și de a populariza regulile unei vieți civilizate". Învățătorii trebuiau să se ocupe de cantine și de școlile de adulți, de bibliotecile populare sătești, să țină conferințe instructive în fața sătenilor.

Acad. SOLOMON MARCUS

Spiru Haret mi se pare, prin excelență, un om în același timp al gândirii abstracte, de înaltă ținută, dar și al acțiunii eficiente. Din punctul de vedere al Istoriei Matematicii, Spiru Haret împreună cu colegul său de generație, cu trei ani mai tânăr, David Emanuel, constituie generația fondatorilor și întemeietorilor Școlii românești de matematică, a învățământului românesc universitar de matematică; evident, proiectul lui Haret era mult mai ambițios, pentru că el avea în atenție întreaga școală românească, de toate gradele, în timp ce Emanuel s-a dedicat exclusiv învățământului matematic universitar. Aceasta este prima generație, Generația Întemeietorilor.

Dr. MAGDA STAVINSCHI

A fost un îndrăgostit al cerului încă de pe băncile școlii. Este interesant de spus că primul obiect ceresc care i-a atras atenția, poate nu numai lui, ci oricărui tânăr, a fost Luna. Încă de pe băncile liceului, Spiru Haret a încercat să studieze Luna, ca un astronom amator la acea vreme, și a scris câteva rânduri despre Lună ca obiect ceresc, dar, ca o recunoaștere internațională a meritelor lui științifice, primul nume românesc acordat unui obiect din Cosmos, mai exact unei formațiuni de pe Lună, a fost cel al lui Spiru Haret.

Prof.univ.dr. FLORIN DIACU - prin telefon din Canada:

Sunt Florin Diacu, profesor de matematică la Universitatea din Victoria, din British Columbia și, de asemenea, Director al Institutului Pacific de Matematică. Aș dori să vă spun și eu câteva cuvinte despre Spiru Haret pe care, într-un anume sens îl urmez, în cercetările mele. Sunt un continuator al lui Spiru Haret, care a creat o Școală de Mecanică Cerească în România. În sensul că, după ce rezultatul lui a fost publicat și a făcut senzație, mulți români au pornit pe directia cercetărilor de mecanică cerească. Si, deși mai mult de 100 de ani după ce Spiru Haret a publicat rezultatul său, eu am început să lucrez, am luat-o pe această cale. Este deja o traditie în România în directia mecanicii ceresti. Momentul a fost foarte important pentru mine, adică știind și citind despre Spiru Haret, desigur decizia, până la urmă, în ce direcție o pornești în cercetare este afectivă, nu neapărat logică. Iar Spiru Haret a fost un model.

Acad. SOLOMON MARCUS

Nu vreau să intru în detalii biografice. care nu sunt toate semnificative, dar dacă urmărim cu atenție biografia sa, vom descoperi chiar în copilărie și în adolescență germenele marelui Spiru Haret care avea să vină. Şi anume, iată am să aduc în atenție câteva elemente: se spune, în biografia sa făcută de alți autori, că elev fiind la Liceul Sf. Sava, la București, nu avea cărți. Şi învăța după notițele luate direct după ceea ce se preda în clasă.

Această luare a notițelor a constituit pentru el un antrenament de gândire personală, care l-a condus la redactarea a două manuale, unul de algebră și altul de trigonometrie. Deci redactarea acestor manuale a avut loc în perioada sa de școlaritate la Liceul Sf. Sava și poate o să credeți că aceste manuale purtau pecetea stângăciilor și naivităților școlare?

Ei bine, nu. Aceste manuale au fost adoptate și au rămas în funcțiune multă vreme. Mi-am notat aici, de pildă, că Elementele sale de trigonometrie, publicate la 1873 (ediția a II-a în 1994), au servit ca manual redactat de *elevul* Spiru Haret.

Şi să nu uităm că această Trigonometrie a lui Spiru Haret era în concurență cu o altă trigonometrie culeasă la noi, și anume Trigonometria lui Gheorghe Lazăr – care fusese redactată cu multă vreme în urmă, încă în prima jumătate a secolului XIX, dar care a fost publicată, redactată din nou de Traian Lalescu și publicată la începutul secolului al XX-lea.

De asemenea, tot elevul Spiru Haret traduce tratatul de astronomie a lui Quatelet, pe care l-a publicat "Junimea". Ei bine, nu e greu să descoperim în această preocupare a elevului pe viitorul savant, care, prin teza sa de mecanica cerească de la Paris din 1878, a intrat în istoria științei și a intrat pur și simplu în istorie.

Acad. RADU VOINEA

Aş vrea să insist puțin asupra acestei teze. Era o problemă destul de delicată, anume aceea a stabilității sistemului nostru solar. Se punea, deci, problema dacă acest sistem solar, format din Soare și din planete, va funcționa continuu sau cândva se va destrăma, fie toate planete unindu-se cu soarele, fie îndepărtându-se foarte mult de Soare. Deci o problemă de stabilitate. Cum apărea această problemă? Vedeți, conform legii lui Newton, soarele având o masă enormă și planetele având o masă neglijabilă față de a soarelui (aş vrea aşa să vă spun, numai pentru curiozitatea dumneavoastră, că dacă Soarele l-am reprezenta printr-o sferă cu diametrul de doi metri, cam cât înălțimea unui om, Pământul ar trebui să-l imaginăm ca un bob de nisip; acesta este raportul de masă), ei bine, conform legii lui Newton, aceste planete ar urma să se mişte pe nişte elipse, Soarele sau mai bine zis centrul Soarelui ocupând unul din focare. Dar forțe de atracție nu există numai între planete și Soare; există și între două planete. Fortele acestea sunt însă foarte mici. Foarte mici pentru că, așa cum am văzut, masele planetelor sunt foarte mici. Dar aceste forte foarte mici produc perturbații. Adică traiectoriile pe care le descriu planetele în jurul Soarelui nu sunt elipse perfecte, ci putin perturbate. Întrebarea este dacă aceste perturbații, care se știe că sunt foarte mici, într-un interval de timp foarte, foarte lung, nu cumva ar putea să destabilezeze acest sistem. Această problemă fusese atacată de matematicieni celebri, înaintea lui Spiru Haret.

Prof.univ.dr. FLORIN DIACU prin telefon

Primul care și-a pus această întrebare, a stabilității, a fost Newton, care nu a atacato în mod direct, cu instrumente matematice; el considera că Sistemul Solar nu poate fi stabil decât dacă o forță divină intervine asupra lui. Deci gravitația singură nu poate stabiliza Sistemul Solar. În 1773, Laplace a luat o primă aproximație a problemei și a arătat că în acea primă aproximație avem, într-adevăr, stabilitate. Lagrange, în 1774 și 1776, în două lucrări, a arătat că avem stabilitate chiar și în a doua aproximație. Şi lumea matematică începuse să creadă că Sistemul solar este stabil. În 1808, Poisson a mers până la a treia aproximație, însă a făcut o greșeală și greșeala respectivă l-a condus la concluzia că tot stabilitate există și în această a treia aproximație. Dar aicea a intervenit Spiru Haret, care, bazându-și rezultatele pe lucrări anterioare lui, publicate în 1841 și 1876, a arătat că la această cea de a treia aproximație apar așa numiți "termeni secundari" care ar putea implica instabilitatea Sistemului Solar. Deci, cu alte cuvinte, el n-a spus că sistemul este instabil, cum greșit se crede, ci a arătat că Sistemul Solar *s-ar putea* să fie instabil. De fapt, nici până în ziua de astăzi nu știm exact dacă este sau nu este instabil. Este o problemă foarte dificilă, la care mulți s-au gândit și la care se mai lucrează încă, cu metodele noi pe care le avem astăzi, cu metode calitative și metode numerice, însă un răspuns exact nu avem la această întrebare. Dar ce este interesant, este că metoda pe care Spiru Haret a folosit-o a arătat, de fapt, că o anumită direcție a dezvoltării matematicii, aceea a metodelor cantitative este foarte limitată și, de la Spiru Haret încoace, matematicieni, cum ar fi Henri Poincaré, au pornit pe o cu totul altă direcție, direcția metodelor calitative pe care le-am pomenit mai înainte și care s-au dezvoltat extraordinar de mult în ultimul timp. Pe lângă aceasta, demonstrația lui a creat, în momentul respectiv, o senzație atât de mare încât chiar ziarele obișnuite aveau pe prima pagină rezultatul lui Spiru Haret,

poate o singură dată am mai auzit: eram la Paris, în 1994, și pe prima pagină a ziarelor s-au anuntat medaliatii unui echivalent al Premiului Nobel pentru matematică de la Conferința care se ținuse în acel an la Zürich. De atunci n-am văzut nume de matematicieni mentionate pe prima pagină ale ziarelor.

Acad. RADU VOINEA

Aş vrea, în paranteză, să spun că până la acea dată, mai exact până în 1881, cu un an puțin mai înainte, exista la noi în țară părerea că nu poți deveni inginer decât dacă faci studii în străinătate. Şi din cauza aceasta fuseseră și niște greve studențești la Școala Națională de Poduri și Șosele, pentru că studenților la intrarea în școală li se promisese că vor ieși ingineri și ei, de fapt, ieșeau un fel de conductori tehnici ca să mă exprim în limbajul de astăzi. Gheorghe Duca a fost cel care, introducând un regim aproape militar, în care și studenții din București erau interni, aveau regim de internat, cu o disciplină de fier, a reușit să facă o școală care nu numai că a dat gradul de inginer, dar care aprecia și diplomele obținute în străinătate cu titlul de inginer, dacă, în sfârșit, sunt

acceptabile sau nu, pentru tara noastră. pregătirea lor anterioară.

Haret, altul – David Emanuel. Ei bine, în felul acesta nivelul Școlii Naționale de Poduri și Sosele s-a ridicat substantial si Gheorghe străinătate. E foarte important acest lucru"

Ei bine, Gheorghe Duca a pornit de la un principiu foarte simplu: ca să fac o școală bună îmi trebuie profesori buni și studenți buni. De aceea, având în vedere că nivelul matematicilor în liceu era scăzut, a introdus un an preparator. Nu erau bani pentru acest an. Nu-i nimic! Gheorghe Duca, împreună cu profesori, colegi de la Școala Națională de Poduri și Șosele, pe gratis, au predat matematicile în acest prim an. Şi-au adus în felul acesta pe elevii acestei Școli de poduri și șosele, la același nivel, indiferent de

La un an după această înființare, deci în 1882, el a adus doi mari profesori de matematică și anume unul dintre ei – Spiru Duca și-a văzut visul cu ochii în sensul că tinerii "pregătiți aici erau de nivel comparabil cu al altora, care veniseră pregătiți din putut ușor să avem 50 de absolvenți, dar ne-am gândit să pregătim numai absolvenți foarte buni. Pentru că nimic nu e mai periculos decât un absolvent care nu știe și nu-și dă seama că nu știe... Că unul care nu știe și își dă seama că nu știe, atunci când va avea o problemă, va întreba, se va informa, pe când unul care crede că știe poate să producă pagube uriașe". În 1907, când se împlineau 25 de ani de

reuşit, în fine, să avem 15 absolvenți; am fi

când Spiru Haret, împreună cu David Emanuel fuseseră angajați ca profesori la Școala Națională de Poduri și Şosele, a avut loc o sărbătorire a lor și prof. Gh. Țițeica, celebrul matematician, în cuvântarea pe care a ținut-o cu acest prilej, evocă un moment în care Spiru Haret, fiind ministru într-un guvern liberal, trebuia la ora 9 să se prezinte la Palat, împreună bineînțeles cu toți membrii Guvernului, pentru a depune Jurământul. Dar el a arătat că la ora 9 avea curs la Universitate și regele Carol I, apreciind importanța învățământului universitar, a amânat ora depunerii jurământului de la 9 la 11. Este poate, un detaliu, dar un detaliu care spune multe în ceea ce privește modul cum era apreciat învățământul nostru.

Dr. MAGDA STAVINSCHI

Reîntors în tară, Spiru Haret va ocupa o catedră de matematică, deci la Facultatea de Științe a vremii dar, ca și ceilalți doi colegi ai săi întru ale Astronomiei, e vorba despre Nicolae Coculescu și Constantin Gogu, constată că, iată, s-au întors în România, dar nu au unde să-și continue cercetările. În felul acesta, prima lui preocupare, în momentul când devine chiar ministru al Instrucțiunii Publice, este de a sprijini fondarea unui Observator Astronomic.

Întelegând rolul deosebit al Astronomiei, ca ministru al învățământului a avut ideea de a abona toate școlile din România acelei vremi la o revistă care era inițiată la începutul secolului XX-,,Orion". Deci iată că el tocmai s-a gândit că o informare foarte corectă asupra cerului ne poate ajuta să ne înțelegem mai bine destinul. La 1 aprilie 1908, ca ministru, își pune semnătura pe decretul de înființare a Observatorului în care ne aflăm noi astăzi, deci pe Decretul de înființare a primului Institut de Cercetare a Cosmosului – din România. În acel moment, el hotărăște, împreună cu conducerea învățământului din vremea respectivă, ca prim director al acestui tânăr observator să fie numit Nicolae Coculescu, coleg de doctorat

Împreună iau măsurile de bună funcționare a acestui Observator, în așa fel încât în 1910 deja clădirea Observatorului este construită; ea a fost construită sub îndrumarea și sub supravegherea unui arhitect belgian - de fapt, cei care au călătorit prin lume sunt surprinși să vadă aceeași cupolă și la Bruxelles. Deci iată o realizare cu totul deosebită, dar amândoi au avut o gândire extrem de pragmatică: s-au gândit că nu suntem un popor atât de bogat încât să ne permitem să luăm lucruri ieftine ci, dimpotrivă, au comandat la vremea aceea cele mai scumpe, cele mai performante instrumente ale vremii. Este vorba despre marea lunetă ecuatorială, la care se fac observații și astăzi și cu ajutorul căreia se va participa la o primă Campanie internațională, care va urma anul acesta, asupra observării fenomenelor mutuale ale satelitilor lui Jupiter, dar si despre un alt instrument remarcabil – luneta meridiană. Deci iată că au comandat instrumente care au putut să funcționeze cel puțin încă un secol. Aceasta este o performantă care ar trebui să dea de gândit celor care cheltuie astăzi bani mai mult sau mai puţin bine dirijat.

Tot el, împreună cu Coculescu și cu alți profesori de astronomie s-au gândit că învățământul astronomic trebuie să cunoască o dezvoltare deosebită și în felul acesta au realizat și planul pentru doctorate în astronomie, de data aceasta în țară, nu cum își făcuseră ei în străinătate, neneglijând și rolul colaborării internaționale de care astronomia a beneficiat permanent, chiar și în perioada totalitarismului când, într-adevăr, în condiții extrem de grele, noi totuşi trebuia să trimitem datele noastre, informațiile, în lume, pentru că, așa cum se știe, nu se mai poate observa Universul de pe propria noastră planetă, de pe un corp ceresc, darmite dintr-un singur punct al globului. În felul acesta, deci, învățământul astronomic s-a pus pe picioare.

Acad. RADU VOINEA

Şi acuma câteva cuvinte şi despre Reforma lui. Datorită meritelor sale a urcat pe o serie de trepte în domeniul învătământului: ca inspector, inspector general și chiar secretar general al Ministerului învățământului sau educației, cum i-am putea spune astăzi. Ei bine, el, în calitate de secretar general, a elaborat o lege, un proiect de lege, de reformă a învățământului. Din păcate, însă, acest proiect de lege a căzut, adică n-a fost votat de Parlament. Curând guvernul din care făcea parte și-a încheiat perioada și, la noile alegeri, el, înscriindu-se în Partidul liberal, a fost numit chiar ministru al învătământului. A reluat toată această idee. a acestei Reforme, de data aceasta cu mult succes. Ce prevedea, în esență, această Reformă? Până la el, liceele erau de două feluri: licee așa zise "clasice", în care baza erau limbile latină, greacă sau literatura în general, și licee "reale", mai puține. El a făcut un singur liceu, cu două secții: secția zisă "clasică" și secția "științifică". Și în felul acesta a reușit să pregătească o serie întreagă de elevi de liceu care să aibă un acces mai ușor în Politehnică, în facultățile stiințifice, la Medicină, în alte locuri, în care, în principal, se cereau cunoștințe științifice. Sigur, sunt și o serie întreagă de alte prevederi ale acestei legi. Iată, de exemplu, am să citez câteva: se prevedea o apropiere, ca nivel de pregătire, a liceelor de fete de cele de băieți. Liceele de fete aveau un alt regim, în sfârsit era teoria că "femeile au nevoie de o cultură generală, dar nu cine știe ce". Ei, el a fost cel care le-a apropiat din acest punct de vedere. Directorii de școli erau investiți cu autoritate, pentru a controla activitatea profesorilor; în fiecare clasă se instituia un profesor diriginte; universitățile nu aveau numai rol didactic, ci și obligația de a efectua cercetare științifică. Iată niște lucruri care au fost introduse prin această lege. S-a instituit titlul științific de "docent", care se obținea pe baza unui examen de abilitate, în care trebuia prezentată o lucrare științifică originală, după care docenții puteau fi numiți profesori-agregați, pe posturile vacante, pe baza recomandării facultății. Ei, în 1899, proiectul acesta de reformă a învățământului a fost votat de Adunarea Deputaților cu 104 voturi, din 114, și de Senat – în unanimitate. Această reformă a rămas în istoria scolii românesti sub numele

de "Reforma lui Spiru Haret". Spiru Haret a urmărit să facă o școală națională, adică o școală pentru popor, nu o scoală pentru elite. Si asta este iarăși un lucru foarte important, să li se predea elevilor, și din școala generală și din licee, cunoștințele într-o formă frumoasă, într-o formă accesibilă.

Nu știu dacă se cunoaște faptul că Spiru Haret s-a adresat, în acest sens, lui Alexandru Vlahută, care a scris "România pitorească". Aceasta ca o completare la manualul de geografie. Nu știu dacă se știe că Spiru Haret s-a adresat lui George Coşbuc, rugându-l să scrie o carte de istorie și a apărut "Povestea unei coroane de oțel". Demersul a fost făcut tocmai pentru ca toate cunostintele de geografie – mai înainte – si cele de istorie să fie ușor accesibile, să fie plăcute, să contribuie la dezvoltarea sentimentului patriotic.

Acad. SOLOMON MARCUS

Dacă îl citim cu atenție pe Spiru Haret, observăm că nici vorbă ca el să fi crezut că societatea se reduce la mecanică. Aici e vorba de altceva și cred că o lectură contemporană a acestei cărti trebuie să fie una în care "Mecanica socială" să fie privită ca o metaforă. Dar nu o metaforă în sensul acesta în care învătăm la scoală, metafora în sensul retoricii clasice, un mod de a înfrumuseța discursul, de a spune mai frumos ceea ce puteam să spunem și altfel, dar mai puțin frumos. Nu. E vorba de ceea ce se cheamă azi în Teoria Metaforei - o metaforă, "diaforică". Este ceea ce reprezintă metafora creatoare, metafora cognitivă, pe care, de altfel, o intuise și Lucian Blaga în studiile sale despre metaforă. Şi anume, când spunem "mecanică socială" să nu vă închipuiți că Spiru Haret era atât de naiv încât să creadă că există, într-adevăr, așa ceva, o mecanică socială. Această sintagmă nu trebuie luată în sensul propriu al cuvintelor respective. Este vorba de un proiect aici. Un proiect care funcționează ca o ipoteză. Şi care se testează mereu și se modifică în funcție de aceste testări, și dacă vreți, este vorba de ceea ce numim astăzi un "modul cognitiv".

> A consemnat Eugenia GROSU POPESCU

Spiru Haret: "În starea normală, repetenții ar trebui să fie o excepție în fiecare clasă; când ei devin regulă, este dovadă pipăită că școala merge rău de tot."

un eveniment de care n-am auzit în lumea

contemporană, să se mai întâmple. De fapt,

Spiru Haret: "Politica cea bună înalță pe om și pune în mișcare toate însușirile lui cele bune; politicianismul îl înjosește și-l degradează."

Spiru Haret: "Universitățile să nu fie numai niște școale superioare, un fel de continuare a liceului, ci niște vaste centre de cultură în cari să se găsească mijlocul de a se manifesta întreaga mișcare culturală a țării, în ce are ea mai bun și mai înalt."

SOCIETATEA SUB LUPA

GLOBALIZAREA și problema logicelor paralele

Prof.univ.dr. Nicolae RADU Lector univ.drd. Cristian POMOHACI

Globalizarea este efectul unei revoluții tehnologice noi, care a început în anii '50-'60 și care se continuă și azi. Și se vor continua multă vreme de aici înainte. Că este vorba de o revoluție tehnologică nouă nu încape nici o îndoială. Internetul, televiziunea (inclusiv prin cablu sau antenă), telefoanele mobile, casetele etc. sunt produse tehnologice noi și în continuu progres (doar radioul este ceva mai vechi, dar și el a progresat rapid în ultimele decenii ale sec. XX). Ar trebui adăugate, deoarece au legătură cu globalizarea, și alte elemente: producerea de noi materii prime deosebit de elaborate tehnologic (inclusiv din materiale plastice), serviciile de producție, biotehno-logiile, nanotehnica etc.

Pe baza tehnologică amintită a devenit posibilă definirea globalizării și ca schimb rapid de informație ("în real"), schimbul de bunuri, servicii, la scara întregului glob etc.

Fenomenul globalizării este deosebit de alert, fiind perceput adesea ca un fel de val sau de uragan, care năvălește asupra întregului glob, pornind din diferite puncte, în primul rând din SUA și se extinde până la nivelul unificării tendintelor, formând un fel de noosferă informațională, care transformă societățile întâlnite în cale în "societăti ale cunoasterii", sistemele școlare în "vârfuri de lance" ale dezvoltării, iar capacitatea de a crea la nivelul tehnicii de vârf devine noul criteriu al aprecierii dezvoltării unei anumite țări sau culturi.

Înțelegerea globalizării ca un fenomen de comunicare cu caracteristici noi este corectă, dar unilaterală, deoarece ignoră suportul tehnologic care o permite. Imediat ce este luat în calcul acest suport observăm uşor că, de fapt, el a generat globalizarea, el este fenomenul primar și originar, comunicarea rapidă fiind o consecință și ea supusă unei rapide evoluții.

Abordată astfel problema, suntem obligați să vorbim despre revoluțiile tehnologice anterioare si de gradul de globalizare pe care l-au generat. Si mai general, despre raportul dintre tehnologie și cultură. Noua perspectivă a fost deschisă deplin de Peter F. Drucker, încă în 1972, în studiul "Prima revoluție tehnologică și lecțiile sale". După el, schimbările tehnologice produse în vremea noastră nu sunt nici mai importante și nici mai impresionante decât cele produse de prima mare revoluție tehnologică, apărută în istoria omenirii cu mii de ani înainte, o dată cu primele mari civilizații ale lumii, bazate pe irigații (în Mesopotamia, Egipt, pe Valea Nilului, și în China). Nici o schimbare petrecută de atunci încoace în istoria societății omenești nu a revoluționat atât de profund istoria omenirii. Civilizatiile bazate pe irigații constituie, de fapt, începutul istoriei și una din cele mai importante epoci de progres tehnologic, cu consecințe esențiale în sfera socială și umană. De fapt, instituțiile sociale și politice au fost create atunci (primele forme de guvernare, orașele, armata, scoala etc.).

Problema ridicată de Peter F. Drucker nu este deloc de amănunt, mulți alți gânditori și-au pus-o. Dintre cei mai apropiați de noi, mentionăm pe Robert Heilbroner cu studiul său "Fac maşinile istoria?", Lewis Munford, cu studiul "Tehnică autoritară și tehnică democrată" (apare ideea că până și tipul de guvernare este determinat tehnologic). Marx, pentru a ne referi la unul din fondatorii economiei clasice, considera "unealta" ca elementul primar și revoluționar al dezvoltării, care nu a ezitat să afirme că "moara de foc" a dat civilizația specifică epocii industriale.

Este esențială înțelegerea mai adâncă a relației dintre tehnică și cultură, căci mașinile, după expresia lui Heilbroner, fac cu adevărat istoria. Dar

nu fac toată istoria. Culturile îsi au contributia lor esențială în această privință și o serie de alți gânditori, mai noi sau mai vechi, au dreptatea lor, care trebuie și ea subliniată pentru a depăși înțelesul, mai mult emoțional, al conceptului actual al globalizării. Iată câteva din tezele esențiale ale culturologilor: evoluția religioasă din sec. XVI a dus la apariția unor atitudini și valori noi, care au constituit premisa fundamentală a dezvoltării capitalismului, a industrialismului în general (Max Weber), tehnica nu poate prinde teren în anumite societăți din pricină că i se opun valori ostile (McClelland), cultura a fost cea care a domesticit capitalismul englez, cu prețul frânării dezvoltării tehnologice (M. Wiener) etc.

Colaborarea și conflictul dintre tehnică și cultură sunt realități mai vechi și mai noi ale lumii. Cum putem trece peste faptul că, la sfârșitul secolului XX, în unele țări, era pedepsită grav știința de carte (Cambodgia lui Pol Pot), că alte țări (și nu puține) au interzis și interzic contactul cu televizorul sau internetul, că, chiar țări care se considerau în fruntea progresului tehnic (fosta URSS și celelalte tări comuniste) au condamnat brutal cibernetica, genetica etc. multă vreme.

În spiritul celor prezentate mai sus, nu putem ocoli ideea că globalizarea (ne referim la fundamentul ei tehnologic) întâmpină același tip de dificultăți azi, ca și cele realizate de epoca

A doua idee, care trebuie și ea acceptată, se referă la faptul că există etape specifice de legare a tehnologiilor de cultură și oameni. Pentru epoca industrială acestea au fost: 1. evoluții paralele (ignorarea reciprocă); 2. penetrarea superficială, marginală a culturilor; 3. eforturi materiale și educative de ușurarea adaptării oamenilor și culturilor la exigențele noilor tehnologii; 4. destrămarea vechilor culturi (în diferite măsuri); 5. ruperea oamenilor și culturilor de tehnologiile

epocii parcurse (cazul epocii industriale) și începutul adaptării la o nouă tehnologie.

A patra idee se referă la faptul că, în trecut, dar și azi, diferitele culturi se adaptează în ritmuri foarte diferite la progresul tehnologic și, din acest motiv, topul țărilor performante se modifică iarăși, ca și în trecut.

A cincea idee vizează faptul că diferite faze ale evoluției contactului dintre tehnologie și oameni coexistă (în diferite măsuri), până și în cele mai evoluate țări "straturile de adaptare" coexistă (la fel muncile manuale sau cu unelte primitive nu au dispărut).

Tehnologiile postcapitaliste respectă și ele aceste momente cel puțin până acum. Au existat globalizări succesive în istorie și cea actuală este doar ultima dintre ele. Cu specificul ei, firește. Este mai alertă și mai radicală. Se impune agresiv până și celor mai retrograde societăți etc. Dar globalizarea actuală rămâne un fapt determinat tehnologic, care determină, la rândul ei, consecințe deosebite și mai profunde decât cele anterioare.

Câteva erori sunt de luat în atenție, când se vorbește de globalizare: nu este vorba de un fenomen nou; logica ei este deosebită de cea a culturilor pe care le penetrează; nu este un fenomen primar (cel tehnologic este primar), ci secundar; fiecare inovație tehnologică mai importantă a schițat intenții de globalizare în diferite momente istorice și în diferite puncte ale globului; toate globalizările au fost parțiale și au lăsat în urma lor ceva important pentru istoria omenirii: mai rar în sfera tehnologică și mai durabil în cea spirituală, atunci când a fost atinsă sfera valorilor general umane, care condiționează chiar existența societății omenești la un anumit nivel de dezvoltare; viziunea exclusiv economică asupra globalizării este unilaterală și tinde să substituie efectul (globalizarea) cauzei (progresul tehnologic în diferite domenii, mai ales în comunicare și informatizare).

Cea mai generală concluzie ar fi aceea că globalizarea "acoperă" realitatea unor "logici paralele" a dezvoltării tehnologice, a evoluției societăților, a mecanismelor economice etc. Aceste "logici paralele" vin inevitabil în contact și sunt presupuse de orice tip de globalizare, de unde și interesul major pentru cercetarea modului în care ele se îmbină concret în societățile contemporane. Cum am putea interveni în societatea românească de azi, fără a avea în vedere aceste "logici paralele" și modul în care ele se întrepătrund? Ar fi nu numai o intervenție necalificată, ci și una în orb. Riscul? Societățile și culturile se pot integra și negativ, sau cu întârziere în procesul de globalizare, cu consecințe dramatice pentru evoluția lor.

Studenții sportivi ai Universității Spiru Haret victorioși la Festivalul Studenților din România "UNIFEST"

Lector univ.drd. Claudiu TEUŞDEA

Înalta pregătire teoretică și practică, vocația competițională a studenților de la Facultatea de Educație Fizică și Sport a Universității Spiru Haret au dobândit o nouă confirmare cu prilejul

Festivalului Studenților din România—, Unifest 2002". Aflat la a doua ediție, anul acesta festivalul, care s-a desfășurat în perioada 4-10 noiembrie 2002, fiind organizat sub patronajul primului-ministru, domnul Adrian Năstase, a cuprins domeniile cultural și sportiv, și a angrenat în întrecerile, concursurile și competițiile care au avut loc în București marea majoritate a instituțiilor de învățământ superior de stat și particular acreditate.

Prin amploarea participării, precum și prin performanțele înregistrate se poate afirma că această competiție sportivă din cadrul festivalului s-a bucurat și de data aceasta de un interes deosebit. La întrecerile organizate la disciplinele sportive cros, baschet, biliard, fotbal, handbal, volei, tenis de masă, tenis de câmp, şah, gimnastică acrobatică, pinball, au participat un număr mare de studenți, concursurile sportive, viu disputate, bucurânduse de un nivel tehnic ridicat și de o ambianță deosebită, urmărite de un public numeros.

Prezenti si la această editie a Festivalului Studenților din România "Unifest –2002", studenți ai Facultății de Educație Fizică și Sport a Universității

e-mail pentru fiecare student) în grupe virtuale de studiu. Tutorele este numit în fruntea unei

astfel de grupe (cca. 20-25 studenți); ia

cunoștință de conținutul planului de

învățământ și a programelor analitice aferente

disciplinelor de studiu; ia cunoștință de

numele coordonatorului, respectiv titularului

la fiecare disciplină de studiu; ia cunostintă

și urmărește practic, concret organizarea

punerii în aplicare a calendarului întocmit

pentru fiecare disciplină; aduce la cunoștință

și dialoghează cu studenții din grupa căreia îi

acordă asistență de tutoriat asupra detaliilor

programului de studiu; ține legătura

permanentă cu responsabilul ID la nivel de

facultate (prodecan), cu conducerea facultății,

cu coordonatorii sau titularii de discipline si

cu secretariatul ID, urmărind situația școlară

Tutorii din centrele terminale au arondat

spre asistență grupul de 20-25 de studenți care,

de regulă, pot a fi de la aceeași facultate

(specializare) sau de la mai multe facultăți

(specializări). În acest caz, tutorele își extinde

comunicarea cu Directorul Centrului Teritorial

ID. dar si cu conducerile facultătilor.

secretariatelor ID, coordonatorii sau titularii de

discipline în functie de diversitatea (profilul)

fiecărui student (facultatea pe care o urmează).

Tutorele din Centrul Teritorial ID se îngrijeste

de organizarea instruirilor și activităților

prevăzute în calendarele disciplinelor și de

modul de desfășurare a evaluărilor (teme de

a studenților cărora le acordă asistență.

Spiru Haret s-au remarcat în întrecerile organizate la baschet, cros, fotbal, tenis de masă, tenis de câmp. Participarea studenților de la Facultatea

de Educație Fizică și Sport a Universității Spiru Haret reprezintă o relevantă reflectare a activității sportive studențești în cadrul universității noastre, care beneficiază, în prezent, de o modernă bază sportivă ce cuprinde 15 terenuri sportive, pe care studenții universității și, în special, cei ai Facultății de Educație Fizică și Sport se pregătesc și concurează.

Între câștigătorii trofeelor mult râvnite, puse în joc de organizatori, se află și următorii studenți ai Facultății de Educație Fizică și Sport a Universității Spiru Haret: - Locul I la tenis de câmp - studentul

anului III – Stoian Mihai Locul I la tenis de masă – studentul anului II – Kun Csaba

 Locul II la tenis de masă – studentul anului II – Kun Atilla

- Locul III - echipa de baschet masculin a Universității *Spiru Haret*.

Felicitându-i pe cei ce au cucerit aceste trofee, felicităm, totodată, pe toți studenții care au luat parte la aceste manifestări, dovedind spirit competițional și o bună pregătire cultural-sportivă.

Învățământul la distanță la Universitatea Spiru Haret

e continutul HG nr 1011 din 8 octombrie 2001, corelat cu alte prevederi legislative în domeniul învătământului (Legea învățământului, HG nr. 410/25 aprilie 2002 privind structurile și specializările universitare acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu din instituțiile de învățământ superior, Constituția României ș.a.).

Respectând întrutotul prevederile documentelor amintite, în cadrul Universității Spiru Haret s-au afirmat, o dată cu începutul noului an universitar 2002-2003, preocupări concrete, cu conținut metodologic și calitativ pentru a operaționaliza această formă modernă de studiu la standarde care să răspundă cerintelor naționale de competitivitate în domeniu -, însă și la nivel internațional, mondial datorită infrastructurii de excepție deținută (spații de învățământ în proprietate, postul propriu de televiziune prin satelit tvRM, reteaua de Internet, inclusiv prin fibră optică, tipografie proprie modernă, ultraperformantă s.a.).

Învățământul la distanță este o formă flexibilă de pregătire superioară, prin care se asigură posibilitatea de formare inițială de perfecționare sau de conversie profesională a unor largi categorii de cetăteni.

În context, programele de pregătire au componente dominante, precum: - se utilizează resurse specifice de învă-

țământ informatizat; - sunt folosite sisteme de comunicație la

se apelează preponderent la sistemele de autoinstruire și autoevaluare;

este instituit sistemul tutorial.

Modalități de utilizare eficientă a resurselor specifice de învățământ informatizat

În principal, este necesar să fie utilizat

Acțiunile și sarcinile pe care trebuie, în context, să și le asume cei implicați în învățământul la distanță sunt:

• Cadrele didactice universitare

 Fiecare cadru didactic universitar, de la preparator la profesor universitar este necesar să aibă cunoștințe minime, de bază privind utilizarea computerelor și a rețelei Internet. Departamentul pentru ID al universității organizează, grupat sau individual, asistență de perfectionare, pentru inițiere și actualizare a cunoștințelor de utilizare a tehnicii de informatizare în domeniu, cadrele didactice ale universității având acces operativ și gratuit la acest serviciu.

– La sediul fiecărei facultăți (specialități) sunt asigurate legăturile necesare ale computerelor din dotare la rețeaua Internat, 24 de ore din 24. Conectarea la Internet este asigurată și la fiecare secretariat în parte, respectiv la persoana de la secretariatul ID.

Secretariatul și conducerea facultății, respectiv, responsabilul ID (de regulă, prodecanul) au obligația de a accesa zilnic paginile de pe site-ul Universității Spiru Haret la adresa www.spiruharet.ro, consultând se organizează elaborarea și transmiterea operativă a răspunsurilor corespunzătoare, de regulă, în aceeași zi.

- Conducerea facultății, respectiv coordonatorii de disciplină pot introduce pe rețeaua de Internet anunțuri oficiale sau de natură lucrativă didactică destinate studenților. Periodic, se vor schimba testele de autoevaluare la fiecare disciplină, fiind inserate răspunsurile decalate în timp (1-2 săptămâni)

Organizarea și functionarea învătământului avizierul electronic virtual, biblioteca virtuală, (user name), respectiv citind pe ecran cu atenție (password) utilizat corelat (concomitent) pentru intrarea în biblioteca virtuală.

> De regulă, studenții ID au acces rezervat numai la facultatea (specializarea) la care sunt admiși și înmatriculați, iar cadrele didactice pot naviga în întreaga bibliotecă virtuală.

> La cerere, studenților li se poate sigura extinderea posibilității de navigare în spațiul virtual universitar și la resursele aferente altor facultăți (specializări).

Structuri specifice, concepte noi

Prof. univ. dr. ing. Ioan GÂF-DEAC, director General al Departamentului ID, Universitatea Spiru Haret

pentru ca studenții ID să poată studia și identifica soluții de răspuns, asupra cărora să se pronunte prin autoevaluare.

- În mod obligatoriu, la fiecare disciplină de studiu în biblioteca virtuală sunt inserate Notele de curs în formă ID care cuprind:

• 15-35 până la 40-50 pagini de note de curs; • bibliografia obligatorie, suplimentară si facultativă;

• testul (testele) de autoevaluate; • alte resurse de disciplină (referate,

recenzii, lucrări științifice, publicații, reviste, adrese de pagini web-site cu tematică legată de conținutul disciplinei de studiu ș.a.).

Prodecanul responsabil ID la nivelul fiecărei facultăți (specializări) răspunde de asigurarea în totalitate și la timp a elaborării acestor resurse de către coordonatorii de discipline, respectiv, de amploarea materialului didactic în biblioteca virtuală, concomitent cu actualizarea periodică a acestuia.

Este util ca această problematică să fie dezvoltată și realizată practic prin responsabilizare la nivelul catedrelor și a consiliului

• Un statut adecvat studentilor ID

Evident, studenții ID pot avea în dotarea proprie un computer cu modem conectat la rețeaua Internet sau pot apela la orice altă formulă de consultare a paginilor web ale Universității Spiru Haret.

Accesarea paginilor web ale universității se realizează la adresa www.spiruharet.ro, folosind în continuare codul numeric personal

De altfel, studenții pot scrie electronic mesaje către conducerea facultății, respectiv, către coordonatorul de disciplină sau secretariat, punând întrebări de consultare pentru înțelegerea conținutului cursului, sau interesându-se de propria situație școlară. Este recomandabil ca întrebările de metodică a învățământului la distanță și cele referitoare la măsurile organizatorice de studiu să fie adresate tutorelui, respectiv responsabililor ID la nivel de facultate (specializare) care sunt obligați să răspundă afirmativ tuturor solicitărilor din partea studenților.

Este bine de precizat faptul că studentii trebuie să parcurgă conținutul notelor de curs din Biblioteca virtuală, însă se precizează că nu este îndeajuns doar acest demers, deoarece ei sunt obligați să depună efort de căutare a tuturor resurselor necesare întregirii continutului tematic al disciplinei respective (consultarea manualelor recomandate la bibliografia obligatorie, rezolvarea testelor de autoevaluare, parcurgerea și a altor resurse precum reviste, publicații, ziare ș.a., întocmirea de referate, participarea la teme de control și consultații, vizionarea programelor didactice ale postului de televiziune

Totodată, studenții se pot consulta electronic (e-mail) între ei (cu colegii din grupele virtuale de studiu), transmiţându-şi reciproc materiale de studiu, probleme, rezolvări, dialogând, comentând. Acest proces de interactivitate slujește îmbogățirii cunoștințelor și a fixării elementelor de conținut de curs.

Este necesară consultarea programului tvRM, care este afișat la avizierul electronic colectiv. Dacă întâmpină dificultăti procedurale de acces în biblioteca virtuală, studenții pot scrie mesaje, respectiv pot pune întrebări prin e-mail la adresele afisate ale Departamentului ID și ale facultăților.

Se impune precizarea importantă că, de regulă, pentru eficiență și operativitate este necesar ca întrebările, respectiv mesajele studenților să fie adresate direct facultăților (specialitătilor). De asemenea, studentilor li se recomandă, apelul la bibliotecile fizice ale facultătilor, la librăriile, respectiv Depozitul central al Editurii Fundației *România de Mâine* pentru consultarea si procurarea manualelor. Acestea pot fi achiziționate și prin poștă (rambursare) sau la nivel de centre teritoriale ID.

• Secretariatul ID la nivelul facultății

La fiecare facultate este nominalizată o persoană – secretar (secretară) responsabilă ID. Aceasta are în dotare un computer legat la rețeaua Internet. Numele persoanei respective si adresa sa de e-mail (respectiv a facultății) sunt afișate la avizierul electronic virtual al facultății.

La acest nivel sunt gestionate dosarele de admitere – înscrierea, evidența studenților, situația lor școlară, programele de studiu și asistenta tutorială.

La întrebările studenților se răspunde operativ și clar, după caz apelându-se la tutori și coordonatori de disciplină, respectiv la conducerea facultății pentru răspunsuri ce sunt sub competența acesteia.

Persoana de la secretariat trebuie să fie precis și actualizat informată asupra tuturor datelor de studiu (programul, situații, proceduri de lucru, tipuri de asistență tutorială, evaluări, examinări ș.a.), pentru a oferi studenților, operativ, în timp real, răspunsuri eficiente.

Asupra problematicii utilizării normelor pecifice de învățământ informatizat la forma ID este utilă organizarea la nivelul facultăților a unor dezbateri metodice, specifice pe specializări, ocazie cu care sunt atribuite sau delegate responsabilități concrete celor implicați (cadre didactice, responsabili ID, tutori, personal de secretariat).

• Statutul de tutore și asistență tutorială

În înțelesul HG 1011/8.oct.2001, tutorele este cadrul didactic destinat pentru a desfășura activități de consiliere, îndrumare și verificare a cunoștințelor unui grup de studenți, înscriși într-un program de învățământ la distanță. În această calitate de tutori pot fi cadre didactice universitare titulare sau asociate (specialiști în domeniu sau cadre didactice din învățământ pregătite în specialitatea disciplinei), care sunt instruite în tehnologia ID. Titularii de disciplină pot fi tutori. Instruirea tutorilor se realizează la începutul fiecărui semestru de către coordonatorii de discipline sau de titularul de disciplină după caz.

În acest context, facultățile la nivelul Consiliului de facultate sunt obligate să determine măsuri de instruire corectă, practică a tutorilor, răspunderea profesorală și control, verificare, colocvii, examene). Este didactică specifică revenind responsabilului recomandabil ca fiecare tutore să-și întocmească un dosar distinct cu datele ID şi decanatului. În accepția Hotărârii de Guvern amintite, didactice necesare pentru asistenta tutorială. sistemul tutorial reprezintă cadrul educațional respectiv, să fie în posesia planurilor de învățământ, programelor analitice, lista prin care se asigură studenților ID suportul material, resursele de învățământ specifice și coordonatorilor sau titularilor de disciplină și sistemele de comunicații bidirecționale. a calendarului pentru fiecare disciplină, pe baza În principal, fiecare tutore are responsaacestora corelând -, deci organizând corect bilități precum: ia cunoștință de repartizarea activitatea de asistentă și studiu. Urmărim ca sistemul tutorial să fie suficient de flexibil studenților (numeric, nominal și cu adresă de

> diferentiată și personalizată a studentilor. Comunicarea între studenți și tutori se realizează periodic, prin schimburi de mesaje individualizate, utilizând mijloace de comunicare bidirecționale la care toți studenții au acces (computere prin rețeaua Internet, e-mail, postă, fax, telefon, întâlniri directe).

pentru a asigura consilierea, îndrumarea

Sistemul tutorial asigură procedurile de evaluare continuă, prin forme specifice. Ponderea acestora la evaluarea finală este stabilită de către coordonatorul de disciplină și este prevăzută în programa analitică.

În esență, precizăm că personalul didactic principal implicat în activitățile ID din cadrul Universității Spiru Haret este format din coordonatori de disciplină și tutori.

De fapt, responsabilitățile principale ale tutorilor se rezumă la:

- asigurarea interfetei între studenti, resursele de învățământ și coordonatorul de

disciplină; – sustinerea de activități didactice și de consultanță în conformitate cu programa analitică a disciplinei.

Aceste responsabilităti se îndeplinesc prin îndrumarea studenților pe parcursul unui program de instruire. Îndrumarea se realizează individualizat și în grup, prin întâlniri directe, corespondență, telefon, piață electronică sau forme combinate și constă în direcționarea studentului și evaluarea periodică a parcursului academic.

Programul

Televiziunii România de Mâine (tvRM)

LUNI

16 decembrie 2002

- 6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică) 10:00 Bazele contabilității (9)
- 10:30 Economie politică (16)
- 11:15 Istoria economică a României (7) 11:45 Drept penal (1)
- 12:55 Geografie economică mondială (8)
- 13:50 Muzică promo
- 14:00 **Stiri**, muzică, promo 14:30 Maeștri: Dinu Săraru. Emisiune de Valeriu Râpeanu (r)
- 15:30 Program muzical
- 16:00 Film documentar. Cum să
- începem o afacere? (I) Litera și spiritul legii. Emisiune de prof.univ.dr.
- Corneliu Turianu (r) Orizonturi economice. Probleme actuale ale economiei managementului japonez. Invitat: prof. Kazuyoshi Koniya. Realizator: prof.univ.dr. Constantin Mecu
- 18:30 Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor: Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză
- 19:30 Ora melomanului. Stagiunea de muzică cultă a tvRM. Emisiune realizată de Alexandru Moroșanu și Dumitru Cucu
- 20:30 **Dialog juridic** cu prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 21:00 **Fairplay.** Talk-show în direct pe probleme de actualitate ale sportului. Realizator: Mugur Popovici
- 22:30 Program muzical 23:00 Film documentar. Este sistemul
- capitalist cel mai bun sistem? 23:30 Program muzical nocturn
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

MARȚI 17 decembrie 2002

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Drept civil (1) 11:05 Drept roman (14)
- 11:35 Istorie socială (3)
- 12:00 Drept constitutional 13:10 Filosofia istoriei (4)
- 13:30 Sociologie economică (5)
- 13:50 Muzică – promo Știri, promo, muzică 14:00
- Film documentar. Marea Britanie
- azi (I). Jurnalism civic american
- 15:30 Program muzical Club internațional: Bulgaria.
- Emisiune de Ioana Nitobe (r) Invitație la film - emisiune de informare și cultură cinematografică, realizată de Emil Voicu (r)
- Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor: Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză
- 19:30 Pur și simplu. Emisiune socialeconomică, realizată în direct de Constantin Ioachim Cercasov
- Oameni care au fost: Marin Sorescu (II). Emisiune de
- Corneliu Toader (r) 21:30 Program muzical 22:30 Dicționar economic. Banca
- Mondială. Invitat: Dan Petrescu, Director de Comunicare - Banca Mondială - România. Emisiune de lector univ.dr. Eugen Ghiorghiță Program muzical nocturn
- Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

MIERCURI 18 decembrie 2002

- 6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- Istoria literaturii române (9) 10:40 Introducere în mass – media (4)
- 11:10 Limba română (9/1)
- Etnografie și folclor (2) 11:35 12:05 Cultură și civilizație hispanică (2)
- 12:40 Istorie și civilizație franceză (2)
- 13:15 Istoria medie a românilor (4)
- 13:45 Muzică – promo
- Știri, promo, muzică 14:00
- Planeta Pământ. Marea Britanie în 50 de titluri. Mark Twain
- Întâlnire cu folclorul. Emisiune de Theodora Popescu (r)
- Orizonturi economice. Probleme actuale ale economiei managementului japonez. Invitat: prof. Kazuyoshi Koniya. Realizator: prof.univ.dr. Constantin Mecu (r)
- Atelier TV studentesc. Magazin studentesc. Coordonator Eugenia Grosu Popescu
- 18:30 Actualități, promo, muzică

- 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor: 11:00 Cu ... și despre muzică. Dan Burghelea. Realizator:
- Carmen Cinteză 19:30 Repere românești 2002.
- Emisiune de Silvia Frimu 20:00 Filme premiate la Festivalul Internațional Eco – Etno – Folk Film, Slătioara - Vâlcea.
- ediția a IV-a 21:00 Program muzical 22:00 Preluare Deutsche Welle
- 23:00 Program muzical nocturn Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

JOI 19 decembrie 2002

- 6:00 Matinal (informatii utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Limba latină (17) 10:25 Limba română (9/2)
- 11:15 Psihologia educației (16) 11:45 Introducere în știința politicii (2)
- 12:55 Bazele informaticii (13)
- 13:25 Hidrologie (3) 13:55 Muzică – promo
- 14:00 **Stiri**, promo, muzică 14:30 Filme premiate la Festivalul International Eco – Etno – Folk Film, Slătioara – Vâlcea,
- ediția a IV-a (r) 15:30 Dincolo de arenă. Emisiune în direct de Mugur Popovici
- 16:30 **Dialog juridic** cu prof.univ.dr. Corneliu Turianu (r)
- 17:00 Film documentar. Provence 18:00 Program muzical
- 18:30 Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor: Dan Burghelea. Realizator:
- Carmen Cinteză 19:30 Film documentar. Marea Britanie
- azi (II) Multiculturalism 20:30 România în lume. Emisiune realizată în colaborare cu
- Fundația "România în lume". Moderator: Nicolae Mardari 22:00 Cheia succesului – manager
- XXI. Emisiune în direct de Carmen Dumitriu
- 23:00 Program muzical nocturn 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

VINERI

- 20 decembrie 2002 6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Introducere în mass-media (5) 10:30 Informatică pentru sociologie
- psihologie (4) 11:00 Pedagogie generală (1)
- 11:30 Istoria veche a românilor (3)
- 12:00 Preistorie și arheologie (2) 12:20 Fundamentele psihologiei (2)
- 13:05 Geografia mediului (1) 13:35 Program muzical
- 14:00 **Stiri**, muzică, promo
- 14:30 Film documentar. Vizită la Casa Albă. Statuia libertății
- 15.30 Program muzical Repere românesti 2002. Emi-
- siune de Silvia Frimu (r) 16:30 Vorbiți, scrieți românește.
- Emisiune de lect. univ. dr. Valeriu Marinescu (r)
- 17:00 Not yet but soon emisiune de Doru Enache (r)
- 17:30 Program muzical 17:45 **Pe drumul destinului.** Emisiune de Ioana Mandache 18:30 Actualități, promo, muzică
- Cufărul cu povești. Povestitor: Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză
- Universul cunoasterii. Emisiune interactivă de actualitate stiintifică (creativitate, I.T., terapii complementare, educație în afara școlii, noutăți din micro și macro cosmos). Realizator: Cătălin Grosu
- 21:00 Lumea în clipa 2002. Acum 13 ani. (I) Participă: Dinu Giurescu, Alex. Mihai Stoenescu. Emisiune de Marian Oprea
- 22:00 În slujba adevărului. Emisiune de conf.univ.dr. Petre Buneci
- Film documentar. Viata privată 23:30 Program muzical nocturn
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

SÂMBĂTĂ 21 decembrie 2002

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- Emisiune de lect.univ. dr. Valeriu Marinescu Not yet but soon – emisiune
- de Doru Enache 9:30 Muzică populară

8:30 Vorbiți, scrieți românește.

10:00 Lumea copiilor. Emisiune de Carmen Cinteză

- - Emisiune de Mihai Darie 12:00 Universul cunoașterii. Emisiune de actualitate științifică (creativitate, I.T., terapii complementare, educație în afara scolii, noutăți din micro și macro cosmos). Realizator:
 - Cătălin Grosu (r) 13:30 Litera și spiritul legii. Emisiune de prof.univ.dr. Corneliu Turianu Meandrele administrației 14:30

publice. Emisiune în direct de

- George Nicolau 16:00 Lumea sporturilor. •Infosport: cluburi, campionate, competiții. Emisiune de prof.univ.dr. Septimiu Todea și Mugur
- Popovici
- 17:00 Program muzical Arta eveniment. Emisiune de 17:30 Marina Roman Boiangiu
- - Întâlnire cu folclorul. Emisiune
- de Theodora Popescu 90 de minute pentru sufletul tău – coproducție TV România de Mâine - TVR International. Emisiune prezentată de Iuliana
- Marciuc 21:00 Laborator de creație. Participă: Nicolae Constantinescu. Emisiune de prof.univ.dr.
- Ion Dodu Bălan 22:00 Film documentar. Poussin -
- pictor francez 22:30 Atelier studentesc. Magazin studentesc. Coordonator Eugenia Grosu Popescu (r)
- 00:00 Program muzical nocturn

DUMINICĂ

- 22 decembrie 2002 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista
- presei, interviuri, muzică) 8:00 **Repere spirituale** – emisiune de prof.univ.dr. Mihail Diaconescu Lumea copiilor. Emisiune de
- Carmen Cinteză (r) Auto – star. Emisiune de
- Gavrilă Inoan 10:30 Film documentar. Arta
- bucătăriei japoneze 11:30 Program muzical
- 12:30 **Lumea în clipa 2002.** Acum 13 ani. (I) Participă: Dinu Giurescu, Alex. Mihai Stoenescu. Emisiune de Marian Oprea (r)
- 90 de minute pentru sufletul tău – coproducție TV România de Mâine - TVR International. Emisiune prezentată de Íuliana Marciuc (r)
- 15:00 Invitație la film emisiune de informare și cultură cinematografică, realizată de Emil Voicu
- 16:00 Lumea sporturilor. •Glorii ale sportului românesc. •Infosport: cluburi, campionate, competiții. Emisiune de prof.univ.dr. Septimiu Todea și Mugur
- Popovici Club internațional. Danemarca. Emisiune de Joana Nitobe
- Actualități Maeştri. George Motoi. (I) 19:00 Emisiune de Valeriu Râpeanu Ora melomanului. Stagiunea de muzică cultă a tvRM. Emi-
- siune realizată de Alexandru Moroşanu, Dumitru Cucu (r) Oameni care sunt: Înalt Prea 21:00 Sfinția Sa Bartolomeu Anania -Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. Realizator: Mihail Diaconescu
- 22:00 Film documentar. Patrimoniul cultural al umanității: Segovia 23:00 Program muzical nocturn

LUNI 23 decembrie 2002

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică) 10:00 Bazele contabilității (10)
- 10:30 Istoria economică a României (8)
- 11:00 Birotică (2)
- 11:35 Drept penal (2) 13:00 Geografie economică mondială (9)
- 13:55 Muzică promo 14:00 **Ştiri**, muzică, promo
- 15:30 Program muzical
- 16:00 Film documentar 16:30 Litera și spiritul legii. Emisiune
- de prof.univ.dr. Corneliu Turianu (r) 17:30 Orizonturi economice. Starea avutiei nationale. Invitat: prof. univ.dr Mircea Bulgaru, președintele Societății Române de Statistică. Realizator: prof.univ.dr.
- Victor Axenciuc 18:30 Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor:

- 19:30 **Ora melomanului**. Stagiunea de de Alexandru Moroşanu şi
- 20:30 **Dialog juridic** cu prof.univ.dr.
- Corneliu Turianu 21:00 Fairplay. Talk-show în direct pe probleme de actualitate ale sportului. Realizator: Mugur Popovici
- 23:30 Program muzical nocturn tronsonul 10:00 – 14:00)

MARȚI 24 decembrie 2002

- medicului, gimnastică, revista
- 10:50 Drept roman (15)
- 11:15 Istorie socială (5)
- 12:50 Filosofia istoriei (5)
- 13:55 Muzică promo
- 14:30 Film documentar
- Ajunului Crăciunului 16:00 Club internațional: Danemarca. Emisiune de Íoana Nitobe (r)
- informare si cultură cinemato-
- 18:30 Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor:
- 19:30 Program muzical consacrat Ajunului Crăciunului 20:30 **Oameni care sunt**: Înalt Prea Sfinția Sa Bartolomeu Anania –
- și Clujului. Realizator: Mihail Diaconescu (r)
- orgă: Silvia Lungianu 22:30 Dictionar economic. Emisiune de lector univ. dr. Eugen Ghiorghită

23:00 Program muzical nocturn

- 25 decembrie 2002 6:00 Matinal (informații utile, sfatul
- Carmen Cinteză 11:00 Melodii populare
- de Crăciun 12:30 Colinde și colindători (I). Reali-
- 13:30 Colinde și colindători (II). Reali-
- zator: Dumitru Cucu 14:30 Planeta Pământ
- 15:30 Întâlnire cu folclorul. Emisiune de Theodora Popescu (r) Sacralitatea în spatiul vâlcean –
- studentesc. Coordonator: Eugenia Grosu Popescu 18:30 Actualități, promo, muzică
- Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză
- siune de Silvia Frimu Asta-i seara de Crăciun. Emisiune
- cială de Crăciun; emisiune de Ioana Nitobe
- Realizator: Dumitru Cucu Daruri pentru Moş Crăciun.
- 14:30 Maeștri: George Motoi (I). Emisiune de Valeriu Râpeanu (r)

 - Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză

- muzică cultă a tvRM. Emisiune
- Dumitru Cucu
- 22:30 Preluare Deutsche Welle 02:00 Cursuri universitare (reluare din 05:30 Videoclipuri

- 6:00 Matinal (informații utile, sfatul
- presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Drept civil (2)
- 11:40 Drept constitutional (3)
- 13:10 Economie politică (17)
- 14:00 Stiri, promo, muzică
- 15:30 Program muzical consacrat
- 17:30 Invitație la film emisiune de grafică, realizată de Emil Voicu (r)
- Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză
- Arhiepiscopul Vadului, Feleacului
- 21:30 Colinde, colinde: Nicolae Banciu

02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00) **MIERCURI**

- medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică) 10:00 Lumea copiilor. Emisiune de
- 12:00 Film documentar: cântece, datini
- zator: Constantin Alesandru 13:00 Film documentar
- zator: Constantin Alesandru Concert – tinere talente. Reali-
- expoziție populară 17:00 Atelier TV studentesc. Magazin
- 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor:
- 19:25 Colinde și colindători 19:30 Repere românesti 2002. Emi-
- de Theodora Popescu 20:30 Club international. Ediție spe-
- 22:00 Concert cu formația Sorin Petre. Realizator: Constantin Alesandru 23:00 Zi mai tare lăutare – cântece de
- petrecere. Realizator: Theodora Popescu 23:30 Preluare Deutsch Welle
 - natională **Telefoane:** 410.39.11 și

- 03:00 Colinde şi colindători (I). Realizator: Constantin Alesandru (r) 03:30 Colinde și colindători (II). Reali-
- zator: Constantin Alesandru (r) Asta-i seara de Crăciun. Emisiune
- de Theodora Popescu (r) Sacralitatea în spațiul vâlcean. Emisiune de Constantin Alesandru (r)
- 05:00 Zi mai tare lăutare cântece de petrecere. Realizator: Theodora Popescu (r)
- 6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista

JOI

26 decembrie 2002

- presei, interviuri, muzică) 10:00 Copii – colindători... Emisiune de Carmen Cinteză
- 11:00 Concert al muzicii reprezentative a Armatei 12:00 Film documentar
- 12:30 Crăciunul în folclorul românesc 13:00 Film documentar 13:30 Cântece de petrecere 14:00 Colinde și colindători
- 14:30 Planeta Pământ 15:30 **Dincolo de arenă**. Emisiune în direct de Mugur Popovici 16:30 **Dialog juridic** cu prof. univ.dr.

Corneliu Turianu (r)

17:00 Film documentar 18:00 Romanțe și cântece de petrecere. Realizator: Theodora Popescu 18:30 Actualități, promo, muzică 19:15 Cufărul cu povești. Povestitor:

Dan Burghelea. Realizator:

realizată în colaborare cu Fundația

"România în lume". Moderator:

Emisiune în direct de Carmen

- Carmen Cinteză 19:30 Colinde cu Maria Stroia și Elena Merişoreanu 20:00 Muzică populară România în lume. Emisiune
- Nicolae Mardari 21:30 Colinde, colinde 22:00 Cheia succesului – manager XXI.
- Dumitriu 23:00 Program muzical nocturn 03:00 Concert al muzicii reprezentative

04:00 Colinde cu Maria Stroia și Elena

VINERI

Merişoreanu (r) 05:00 Cântece de petrecere (r)

a Armatei (r)

- **27 decembrie 2002** 6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista
- presei, interviuri, muzică) 10:00 Întroducere în mass-media (3)
- 10:30 Informatică pentru sociologie psihologie (4) 10:55 Istoria veche a românilor (4)
- 11:25 Preistorie și arheologie (3) 11:55 Fundamentele psihologiei (3) 12:20 Geografia mediului (2) 12:55 Folclor muzical (2)
- 13:25 Hidrologie (4) 13:55 Muzică – promo 14:00 **Stiri**, muzică, promo 14:30 Film documentar 15:30 Melodii populare cu

Marie Jean Matei

- 16:00 Repere românești 2002. Emisiune de Silvia Frimu (r) 16:30 Vorbiți, scrieți românește. Emisiune de lect. univ. dr. Valeriu
- Marinescu (r) 17:00 Not yet but soon- emisiune de Doru Enache (r) 17:30 Program muzical. Clasic Band 2000 17:45 **Pe drumul destinului**. Emisiune

de Ioana Mandache

18:30 Actualități, promo, muzică

19:15 Cufărul cu povești. Povestitor: Dan Burghelea. Realizator: Carmen Cinteză 19:30 Universul cunoașterii. Emisiune interactivă de actualitate științifică (creativitate, I.T., terapii comple-

21:00 Lumea în clipa 2002. Acum 13

de Marian Oprea

ani. (II) Participă: Dinu Giurescu,

Alex. Mihai Stoenescu. Emisiune

21:00 Oameni care sunt: Marcel mentare, educație în afara școlii, noutăți din micro și macro cosmos). Realizator: Cătălin Grosu

- 22:00 În slujba adevărului. Emisiune
- de conf. univ. dr. Petre Buneci.
- 23:00 Film documentar 23:30 Program muzical nocturn

tronsonul 10:00 – 14:00) SÂMBĂTĂ

02:00 Cursuri universitare (reluare din

28 decembrie 2002 6:00 Matinal (informații utile, sfatul

medicului, gimnastică, revista

- presei, interviuri, muzică) 8:30 Vorbiti, scrieti româneste. Emisiune realizată de lect.univ.
- dr. Valeriu Marinescu 9:00 Not yet but soon – emisiune de Doru Enache

9:30 Muzică populară

- 10:00 **Lumea copiilor.** Emisiune de Carmen Cinteză 11:00 Cu ... și despre muzică. Emisiune de Mihai Darie 12:00 Universul cunoasterii. Emisiune de actualitate științifică (creativitate, I.T., terapii complementare,
- educație în afara școlii, noutăți din micro și macro cosmos). Realizator: Cătălin Grosu (r)
- 13:30 Litera și spiritul legii. Emisiune de prof. univ. dr. Corneliu Turianu 14:30 Meandrele administrației publice. Emisiune în direct de George Nicolau
- 16:00 Lumea sporturilor. Infosport: cluburi, campionate, competiții. Emisiune de prof.univ.dr. Septimiu

17:00 Program muzical

Marciuc

17:30 Arta eveniment. Emisiune de Marina Roman Boiangiu 18:30 Actualităti 19:00 Întâlnire cu folclorul. Emisiune de Theodora Popescu 90 de minute pentru sufletul

Todea și Mugur Popovici

- tău coproducție TV România de Mâine - TVR International. Emisiune prezentată de Iuliana
- de prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan 22:00 Planeta Pământ 23:00 Atelier studentesc. Magazin

Grosu Popescu (r)

21:00 Laborator de creație. Emisiune

DUMINICĂ

29 decembrie 2002

studentesc. Coordonator Eugenia

6:00 Matinal (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista

presei, interviuri, muzică)

8:00 **Repere spirituale** – emisiune de prof.univ.dr. Mihail Diaconescu **Lumea copiilor.** Emisiune de Carmen Cinteză (r) 10:00 Auto-star. Emisiune de Gavrilă Inoan

10:30 Film documentar

11:30 Program muzical

Marciuc (r)

12:30 Lumea în clipa 2002. Acum 13 ani. (II) Participă: Dinu Giurescu, Alex. Mihai Stoenescu. Emisiune de Marian Oprea (r) 13:30 90 de minute pentru sufletul

tău – coproducție TV România

de Mâine - TVR International.

Emisiune prezentată de Iuliana

sportului românesc. •Infosport: clu-

buri, campionate, competiții. Emi-

- 15:00 Invitație la film- emisiune de informare și cultură cinematografică, realizată de Emil Voicu 16:00 Lumea sporturilor. •Glorii ale
- siune de prof.univ.dr. Septimiu Todea și Mugur Popovici 17:00 Club internațional. Emisiune de Ioana Nitobe
- 18:30 Actualități 19:00 Maeştri. George Motoi.(II) Emisiune de Valeriu Râpeanu 20:00 Planeta Pământ

Chirnoagă. Emisiune de Alina

22:00 **Ora melomanului.** Stagiunea de muzică cultă a tvRM. Emisiune de Alexandru Moroşanu,

Dumitru Cucu (r)

23:00 Program muzical nocturn.

Dimache

Upinia

410.39.13, interioare: 117, 122 Fax:

411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDATIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal

sau dispoziție de plată pe adresa: Opinia națională, Splaiul Independenței

nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. - Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019 Machetarea computerizată și tiparul executate de LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA

FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE Publicația **OPINIA NAȚIONALĂ** este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la

nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Auzi strămoșii cântă-n cor

Colindul vechi și bun,

Tot moș era și-n vremea lor,

Bătrânul Moș Grăciun.

E sărbătoare și e joc
În casa ta acum

Dar, nu uita când ești voios,

Române să fii bun!

Împărtășind gândul cel bun, zicem și colindăm Socotite secole de-a rândul "păgâne" și "diavolești", colindele au făcut objectul unor continue strădanii

Prof.univ.dr. Carmen STOIANOV

Parte de suflet din povestea tainică a iernii, colindele urcă din afund de veacuri, poposesc pe ghizdurile straturilor de memorie pentru ca – în clinchet de clopoței și glas cristalin – să facă urări de sănătate, fericire, an mănos...

Ritul străvechi, agrar, întâlnit cu precădere în perioada 24 decembrie – 6 ianuarie, și-a lărgit continuu timpul de acțiune. Și ceremonialul complex, variat regional, a "lucrat" asupra sieși, prezentându-se astăzi în diverse fațete, fiecare proprie unui tip de cultură.

Originile sale geto-dacice, împletite cu datele meridionale ale culturii peninsulare și cele compozite ale Imperiului roman, atinse apoi și de gestul sacru creștin de filiație greacă într-o zonă a repertoriului, pun în prim plan datina colindatului ca sărbătoare dedicată imnic "reînvierii nebiruitului soare", marcând solstițiul de iarnă, creșterea zilei, apropierea primăverii, a noului ciclu agrar.

Petrecerile erau zgomotoase, mesele – îmbelșugate; se făceau daruri, se ura de belșug și fericire. Pe alocuri, erau chiar înscenate nunți cu cântece și jocuri, cu sau fără măști. Vremea colindelor se transforma în festivaluri ce țineau două săptămâni, până ce creșterea continuă a zilei devenea vizibilă pentru oricine și toată suflarea se convingea de adevărul nașterii zeului soare, dătător de viață și speranță.

Cântat în grup de la vârsta copilăriei – ce proaspătă e, an de an, recitirea

"Amintirilor" lui Creangă! — la cea a adolescenței și chiar la maturul anotimp al căsniciei, colindul presupune, în oricare din vetrele folclorice în care se naște și dăinuie, o acțiune complexă. Ea subînțelege alegerea grupului și a conducătorului, precizarea — în linii mari — a repertoriului, stabilirea traseului și a zilelor de colindat la ceasul înserării, modelarea repertoriului general în funcție de specificul gospodăriilor vizitate, apoi mersul propriu-zis, după un protocol tradițional.

Îmi permit o paranteză: ce interesantă, bogată și sinuoasă, plină de subtilități muzicale este "limba ce-o vorbim"! Multe din verbele ei fac directă trimitere la viețuirea prin muzică. Așa, spre exemplu, "a zice" naște în același timp și conotația cuvântului vorbit, dar și pe cea a graiului muzical, definind complexitatea sonorului. Tot astfel, "a colinda" înseamnă mersul cu țintă precisă, trecerea din loc în loc, dar și calea propriei împliniri prin restabilirea legăturii tale cu ceilalți prin forța muzicii, a cuvântului spus și cântat. Căci doar împărtășind gândul cel bun zicem și colindăm...

Închid paranteza, dar păstrez gândul cel bun.

Zicem și colindăm ca tot românul și revenim în calea cetei de colindători. Drumul lor reface un traseu inițiatic ce unește spațiul colectiv, ulițele vetrei satului, cu fiecare dintre gospodăriile ei. Este refăcută – în mod simbolic – legătura dintre sătenii aparținători aceleiași colectivități.

Colindătorii au menirea de a traversa spațiile, de a modera orgoliile, de a îmbuna soarta, unind prin cântec. Urând bunăstarea individuală, ei o țintesc pe cea colectivă. Poposesc din poartă în poartă, se opresc, trec praguri, oferă dar de cântec și urare tradițională, gândită pentru fiecare gazdă, primesc în schimb mulțumiri, sunt omeniți, ospețiți și conduși spre alte ferestre luminate...

Socotite secole de-a rândul "păgâne" și "diavolești", colindele au făcut obiectul unor continue strădanii de fi înlăturate la nivel de Concilii (Traian – 693), după cum reiese din spusa cronicarilor încă de la 1067 (Nestor) colindele au învățat să dăinuie; apoi, considerate – din contra – prea legate de religie au fost permise, uneori, în mod "ponderat". Ce departe apare granița secolului abia încheiat, cu câtă ușurință vorbim la trecut!

Ultimul deceniu românesc le-a "renăscut" în forță, pentru a ne bucura de farmecul, candoarea, dinamismul și optimismul lor. Colindă ... colindă...

"Colinde, colinde Sosiră colindele Luminile-ntinde Și toate aprinde-le."

FLORILE DALBE

Răsar în zori de vremuri nouă, nevinovate, dalbe flori, Cu mâini curate le culegem și ne pornim colindători. Bătând ușor cu ele'n pragul oricărui suflet luminat. Vom clătina crenguța dulce și după ce ne-am închinat Cânta-vom cântece de slavă, de dragoste și de prinos Că pentru neamul nostru astăzi se naște 'ntr'adevăr [Hristos

Copii sfioși, crescuți din leagăn în sfinte datine, venim Şi noi la marea sărbătoare, slăvitei Patrii să menim Să calce harnică deapururi pe-al holdelor bogat lăicer, Să nu-i apună niciodată izbăvitoarea stea din cer.

......

VASILE VOICULESCU (Din volumul Pârgă, 1921)

COLINDELE, o viziune românească asupra lumii

Prof. univ. dr. Ion Dodu BĂLAN

Au venit zăpezile și gerul. Cu ele vin, din nou, în casele creștinilor, sărbătorile de iarnă: Crăciunul, ziua Sfântului Ștefan, Anul Nou și Sfântul Vasile, Boboteaza și ziua Sfântului Ioan Botezătorul. Vin după un post îndelungat, impus de precepte religioase, dar, pentru foarte mulți, și de o dureroasă sărăcie pe care n-o merită. Sărăcia n-a putut însă birui, vreme de secole, și nici azi nu poate anula bucuria sărbătorii, acea "manifestare colectivă totală", cum o definește reputatul etnolog și sociolog francez Marcel Mauss, subliniindu-i capacitatea de a uni și înfrăți mulțimile, colectivitățile sociale și etnice. În puterea datinei și a credinței, colindele și obiceiurile strămoșești dădeau și dau sărbătorii Nașterii Domnului o aură divină, cum sugerează G.Coşbuc în poezia Colindătorii: "Sărac ne-a fost, dar cald și drag / În casă-ne Crăciunul". Colindătorii și îngerii ce vin din cer cu "flori de măr în mână" aduc fiecăruia o binemeritată înseninare și mângâiere, o siguranță și un imbold spre iubirea aproapelui, care, din nefericire, s-a stins tot mai mult sub robia banului și a unei proaste înțelegeri a democrației.

De două mii de ani, în Ajunul Nașterii lui Isus, sosesc la noi colindătorii și pe drum de zăpadă, dar și pe misterioase căi de datini și de îngeri: "Auzi strămoșii cântă-n cor/ Colindul vechi și bun,/ Tot moș era și-n vremea lor,/ Bătrânul Moș Crăciun./ E sărbătoare și e joc/ În casa ta acum/ Dar, nu uita când ești voios,/ Române să fii bun!"

Într-o viziune mai modernă, deși încărcată de tradiție, care așază țara colindelor într-un spațiu cosmic, foarte spiritualizat, dar nu metafizic, aceste drumuri, cu duh dumnezeiesc în ele, sunt evocate de poetul Nichifor Crainic, în poezia *Țara de peste veac:*,,Spre țara lui Leruiler,/Nu e zbor nici drum de fier,/Numai lamură de gând,/Numai suflet tremurând,/ Şi vâslaş un înger./ Spre țara de peste veac,/ Nesfârșire fără leac,/Vămile văzduhului,/ Săbiile Duhului,/ Pururea de strajă".

Datinile vin de demult și de departe, din tinda lui Dumnezeu în tindele caselor noastre, ca să lege cerul cu pământul, să ne-aducă "vestea minunată" de la Betleem, să îndumnezeească omul și să înnomenească dumnezeirea, cum zice Nichifor Crainic în poezia *Isus prin grâu*. Copii cu glasuri îngerești ne aduc la trezire cu tulburătorul colind "florile dalbe, flori de măr".

Prin colinde se pare că s-a pătruns prima dată neamul nostru de bucuria dumnezeirii, creând acea magnifică viziune românească asupra relației dintre plaiul mioritic și cerul "întins ca o piele și împodobit cu stele", dintre ieslea sărăcăcioasă, ospitalieră și tronul ceresc. Astfel, Nașterea Domnului se integrează, firesc, în viziunea românească a lumii. Neam de ciobani și de plugari, ai cărui copii s-au născut și ei adesea în ieslea sărăcăcioasă, românii nu l-au cunoscut pe Isus din zugrăveli livrești, din ficțiunile unui Corregio și ale Renașterii în genere, ci, mai înainte de toate, din inima lor. În viziunea lor, Mesia venise ca unul de-al lor, din staul și de la stână. Amintiți-vă duioasele versuri din colindul popular, care înfățișau pe Mantuitotul lumii, ca pe un prunc din lumea lor de altădată: "Colo sus și mai departe,/ Lerui, Doamne!/ La poalele codrului,/ Lungă geana cerului,/ La stâna Mocanului/ Lerui, Doamne!/ Vede-se, arată-se/ Lumea veselească-se/ În lumina zorilor,/ Sub roșața norilor/ Domnul Hristos mititel,/ Mititel și-nfășețel ...".

Iată-l pe Fiul lui Dumnezeu, divin și uman într-o singură expresie – cum observa ilustrul Simon Mehedinți, el însuși din plaiul în care s-a iscat "Miorița". Îl vedem așa cum și l-au imaginat cei din neamul lui Zamolxe, oamenii pentru care primatul spiritului era de netăgăduit pentru oricine avea simțul nemuririi, așa cum l-au avut strămoșii noștri, Dacii. Cu credință în Dumnezeu, cu datini, jocuri și obiceiuri a înaintat prin vreme neamul nostru, aproape două mii de ani, asistând la Nașterea Domnului, omagiindu-l în cântece, de stea și de colinde, în Irozi și în toate obiceiurile de Ajun și de Crăciun. Colindele și datinile ne-au luminat drumul nostru istoric prin volbura vremilor de suferință si de bejenie, asa cum atât de frumos si de răscolitor au mărturisit-o un Eminescu (Colinde, colinde, e vremea colindelor), Coșbuc (Colindătorii, Pomul Crăciunului), Goga (Colindă, cu tulburătoarele versuri: "La casă de om sărac./ S-a gătat făina-n sac") și atâția alții. A venit sfântul copil și și-a găsit tradiționalul, modestul adăpost în sufletele românești, la fel cu cel din Colinda lui Lucian Blaga care ne spune că: "Doarme colo în poiată/ Pruncușor fără de tată/ Și micuța, mama lui./ Se tot plânge boului/ c-a născut în Vifleim,/ N-are scutece de in,/ N-are apă, n-are fașă,/ Nici opaiţ, nici nănașă".

În viziunea lui Blaga, se petrece o foarte îndrăzneață autohtonizare: totul e ca la noi, legându-l, astfel, pe pruncul Isus, mai firesc și mai organic de sufletul românesc. Maica Precista n-are cele trebuincioase sfântului copil, așa cum n-au avut în secole de sărăcie atâtea mame românce și multe nu au nici astăzi. Se potrivește, într-un fel ori altul, pentru toți copii neamului, mărturisirea unuia dintre cei mai religioși poeți români, doctorul Vasile Voiculescu: "Isus mi-era ca frate-miu ce doarme-n copae,/ Il născuse mama în tinda de lângă odae,/ Culcată, ca Maica Domnului, pe-o mâna de paie,/ Acolo mai erau adăpostite două oi bolnave,/ Un vițeluș cu picioarele slabe,/ O cloşcă sub pat și-o pisică cu pisoi,/ Care s-au bucurat la naștere împreună cu noi,/Într-o noapte ne-au cântat îngerii la prag,/ Am sărit din somn să-i apăr de câini./ Duceau, doinind, lumină mare, ca un steag/ Şi purtau steble și stele-n mâini/ Glasurile cădelnițau în vânt:/ Hai ler, leroi, Doamne Sfânt".

În îngemânarea cerului cu pământul din viziunea românească, "Îngerul lui Dumnezeu" a coborât să le aducă lumină în bezna staulului și, neavând lumânare, își aprinde miraculos degetul ce "arde ca o lumânare de seu". Îngerii le aduceau românilor lumină coborând cu stelele-n mâini.

Ne-am regăsit colindele și pe noi înșine. Sfânta colindă e mai mult decât un text popular, însoțit de o melodie străveche, cum o definesc folcloriștii. E mai mult pentru că datina Colindatului are harul și forța miraculoasă de a purifica, în noaptea sfântă a Nașterii Domnului, întreaga Fire, de la boulenii care tot suflă de două mii de ani peste ieslea sărăcăcioasă, pentru a-i face căldură pruncului Isus, la magii ce tot merg spre locul sfânt, călăuziți de steaua răsărită sus "ca o taină mare" ...

Evocând datina Colindatului, aș vrea să rechem și o amintire care, sunt convins, nu e numai a mea, ci a milioane de români, amintirea fiind singurul rai din care oamenii nu pot fi izgoniți de nimeni și niciodată. Colindatul avea un ceremonial temeinic pregătit. Îl îndeplineam și porneam la colindat. Aveam un repertoriu de cel puțin douăzeci de Colinde: La luncile soarelui, Mai pe lângă mare, mai pe drumul mare, A fetii, A feciorului, A ciobanului, A notarului, A bogatului, A săracului, A lui răsai sore, A birăului etc., etc. Le știam pe toate, de la părinții din părinți care ni le lăsaseră prin vremuri maștere, ca pe o inestimabilă zestre spirituală. Le tărăgănam melodiile solemne, picurate cu sfintenie și har dumnezeiesc, inundate de parfumul unui trecut îndepărtat și trăiam vreme de sase săptămâni în universul lor atât de mirific și atât de lumesc, totodată. Prin textul lor arhaic făceam elogiul hărniciei, frumuseții și prosperității gazdei, îi doream, cu Omenia românească, viață lungă, înzilire îndelungată și îmbelşugată, copii mulți și frumoși, și liniște sufletească. În vreme ce noi cântam sub fereastră, sub coviltirul lui Dumnezeu, stropit cu scânteietoare stele, veneau pe căi de vis și de poveste, din continutul colindelor noastre, cerbi împodobiți cu daruri, un Crăciun sau un îngeraș călare; se conturau din imaginile plastice ale versurilor și din melodiile divine, tablouri de viață mitico-realistă în care vedeam aievea "facerea lumii"; vedeam prin întunericul nopții "veșminte împodobite cu astre", trăiam durerea sfâșietoare a "ciobanului care și-a pierdut caprele", asistam, cu umilul meu băț în mână, la "vânătoarea vidrei", "a boului sălbatec", "a ursului" și "a cerbului"; ca toți copii colindători, luam parte la lupta "junelui cu zmeul" care dura "zi de vară până-n seară"; urmăream "întrecerea dintre cal şi şoim", o zăream pe "sora soarelui ascunsă printre păuni". În colindele noastre inundaseră baladele, poveștile și legendele ori variantele de la alte neamuri cu care trăiam împreună. Trăiam ca în eminesciana "lume ce credea în basme și vorbea în poezii", în care totul era posibil. Nu făceam eforturi – nici n-am fi reuşit la vârsta aceea – să decelăm simbolurile și incifrările din Colinde. Toată ceata repetam de zece ori refrenul "Lerui-Ler", ca pe-o formulă magică, și nu vedeam filiația pe care marele învățat Dimitrie Cantemir o făcuse, cu peste trei secole în urmă, între "Lerui-Ler" și numele împăratului Aurelian; nici nu bănuiam, ca ilustrul meu profesor de mai târziu, Alexandru Rosetti, care vedea pe Lerui-Ler venind din Aleluia, halelui, lerui ...

În schimb, m-au impresionat puternic bogăția imaginației, inventivitatea stilistică, geniul lingvistic al autorilor de colinde, care-și iau libertatea să zică "raza-răzuia", "cu covorcovorât", "pomu-pomurat", "leu legat/ netăiat, nesăgetat/ numa de luptă luptat" etc., etc.

Mă întreb ce poet – în afară de cei smuciți, fără aderență la românism – n-ar vrea să fie autorul unor atari nestemate?

Viața din viață, vis din visul nostru cel mai scump, rod al locului din închipuire, unde omul se întâlnește cu Dumnezeu, colindele sunt o zestre spirituală lăsată de străbuni care ne-au înfrumusețat și ne-a îmbogățit viața. Adeseori au salvat astfel viața morală a neamului.

Să o păstrăm, s-o folosim după străbuni, căci e vremea colindelor ... După o tristă, condamnabilă absență, versurile lui Eminescu exprimă din nou o realitate: "Colinde, colinde/ Sosiră colindele/ luminile-ntinde/ Şi toate aprinde-le".

Acum e vremea să îndemnăm tineretul nostru să învețe colindele, căci, scria genialul Bogdan Petriceicu Hasdeu: "... cine nu știe și nu cunoaște colinda nu-și iubește mama, nu respectă pe tată, n-are fii și fiice și nu știe ce-i familia românului și Biserica sa din Betleemul neamului ...".

Ca în colindă urăm tuturora: "Cele bune să se-adune,/ Cele rele să se spele", pentru că, har Domnului, avem de toate, și bune și rele, și "Nu uita când ești voios, române să fii bun!"

